

מילי דמלכא

שיחות ומאמרים שזכינו לשמוע מאת
כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

דברי התעוררות במקום מושב 'משכן שילה'

~ ~ ~

דברי התעוררות בענין תשובה אל ה'
וגודל עבודת ראש השנה

~ ~ ~

עבודת הכהן הגדול ביום הכפורים

יו"ל ע"י

מכון להוצאת הדא"ח

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שע"י חסידי קאסוב

ימים נוראים תשפ"א לפ"ק

- אחים יקרים אחים לדעה -

הננו בזה בקריאה של חיבה לכל קוראינו ואנ"ש היקרים שיחי
שהיות ומלאכת הכתיבה, העריכה, וסידור הגליונות, שיהיו באופן נאה ויאה ומכובד עולים ממון הרבה,
וכדי להוציא את הגליון אנו צריכים את עזרת הציבור החפץ ורוצה בקיומו

אנו פנים לעזרת הציבור הושיטו ידכם והרימו את נדבת לבכם לתרום מתנה יפה ונכבדת

וההזדמנות נאותה לתרום לעילוי נשמת יקירכם אשר בוודאי תהא
לטובת נשמתם זכות הפצת דברי תורה האלו
וגם בעת שמחתכם תבוא הברכה לכם ולביתכם

והנצחתם תונצחו בתוך הקונטרסים לפרסם עושי מצוה

ובכן אלו הרוצים בהנצחה או החפצים לתרום עקב שמחה וכן מי ברצונם לתרום לעילוי נשמת

יפנו לר' מאיר גאדינגער הי"ו במס' 917-686-5892

או להתקשר ע"ד אימייל ל **toraskosov@gmail.com**

וזכות הגדול של זיכוי הרבים תעמוד לכם להתברך בכל מילי דמיטב

צדקת רבי מאיר בעל הנס - כולל קאסוב

געדעקט די הייליגע סגולה פאר
ליכט בענטשען און ביי אלע איידע
שמחות כמנהג אבותינו ורבותינו

**לשמוע דרשות, ושיעורים שונים מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
וכן למודעות ומאורעות שונות בקרב קהילתנו הק'
יש להתקשר לקו "קול קאסוב"
במס' 972-72-370-1810 או במס' 718-682-2004**

כל הזכויות שמורות

להערות והארות או לקבל הגליון מדי שבוע בשבוע ע"י e-mail

יש לפנות להמערכת

במס' 917-686-5892

או אל **toraskosov@gmail.com**

נערך ונסדר ע"י:

ישר גראפיקס
347.528.6918

דברי התעוררות
במקום מושב 'משכן שילה'
פר' עקב תשפ"א

מקום זה שהננו נמצאים בו הינה בבחי' הגבוהה ביותר משך שס"ט הוא מושב 'משכן שילה', שנים^א, וכאן במקום זה נכנס הכהן במקום זה נבנה המשכן ושכן הארון גדול לפני ולפנים ביום הכיפורים, וכל כלי המשכן, והשכינה שרתה כאן היום הקדוש ביותר, וצעק אנא ה'

א. משכן שילה נבנה בשילה בתקופת השופטים, והתקיים בין השנים ב'תק"ב - ב'תתע"א. ונבנה מבית של אבנים ופרשו יריעות המשכן עליו ולא היתה שם תקרה וכשנפטר עלי חרב.

ומוזכר בספר יהושע (יח א) ויקהלו כל עדת בני ישראל שלה וישכינו שם את אהל מועד והארץ נכבשה לפניהם. ובספר שמואל (א' א ז) ולזבח לה' צבאות בשלה וגו' וכן בספר שופטים (יח לא) כל ימי היות בית האלהים בשלה.

וכתב הרד"ק (יהושע יח א) ויקהלו כל עדת בני ישראל שילה וישכינו שם את אהל מועד: זה היה אחר י"ד שנה משבאו לארץ שבע שכבשו ושבע שחלקו. וי"ד שנים אלו היה אהל מועד בגלגל, ואחר כך השכינוהו בשילה, ואז נאסרו הבמות כל זמן שהיה בשילה. ואמרו רז"ל, כי עשו בית של אבנים מלמטה, והיריעות מלמעלה, כמו שאמר דוד: וארון אלהים יושב בתוך היריעה, כלומר שעדיין לא היה אלא בתוך היריעה.

ועוד ראו זה מן הכתוב, שאמר ותביאהו בית ה' שילה אלמא בית הוה, וכתוב ויטש משכן שילה אהל שיכן באדם אלמא אהל היה. הא כיצד מלמד שלא היה שם תקרה אלא בית אבנים מלמטה, ויריעות מלמעלה, והיה שם בשילה שס"ט שנה, עד שהגלו פלשתים את הארון. ועליו נאמר ויטש משכן שילה אהל שיכן באדם.

וכן כתב הרמב"ם (בית הבחירה פרק א הלכה ב): כיון שנכנסו לארץ העמידו המשכן בגלגל ארבע עשרה שנה שכבשו ושחלקו, ומשם באו לשילה ובנו שם בית של אבנים ופרשו יריעות המשכן עליו, ולא היתה שם תקרה, ושס"ט שנה עמד משכן שילה. וכשמת עלי חרב, ובאו לנוב ובנו שם מקדש, וכשמת שמואל חרב

ב דברי התעוררות במקום מושב 'משכן שילה'

מכאן שאסור לישב בתוך ארבע אמות של תפלה, ע"כ. והיינו, שעלי הכהן נזהר היה מלעמוד בד' אמותיה כשהתפללה, ומהא ילפינן הלכתא לדורות עולם שאסור לעמוד בד' אמות של המתפלל.

כל תפילה של אדם מישראל הוא בחי' תפילת חנה

ולכשנתבונן בזה נראה עד כמה גדול כח תפלתו של כל אדם מישראל, דהא לכאו' כשלומדים הגמ' עומד האדם ומתמיה, ומה אם חנה שהיתה מתפללת במקום המקודש ביותר ששרתה שם השכינה היתה אסור לעלי לעמוד בד' אמותיה משום כבוד השכינה שהיתה מתפללת עליה, הלאו אנו אינם עומדים במקום המקדש עם ההשראת השכינה הכי גבוהה ששרתה שם תאמר שגם לנו אסור בתוך ד' אמות של המתפלל, אבל דייקא דין זה – וכן מהא דחז"ל

בהוציאו מפיו שם המפורש בקדושה ובטהרה. עד שנחרבה שילה והשכינה נסתלקה מכאן, וכמו שאמר הכתוב (תהלים עח, ט) 'ויטוש משכן שילה אהל שכן באדם'.

וכאן במקום קדוש זה אירע המעשה עם חנה^ג, אמו של שמואל הנביא, שלא היו לה ילדים מבעלה אלקנה, והיתה מרת נפש מאד (ע"פ שמואל א' א' ט), ועמדה להתפלל על נפשה לפני הש"ת במשכן שילה על יד עלי הכהן הגדול לזכות לזרע אנשים, ותפילתה נענתה.

והנה רוב ככל הלכות תפילה ועניניה למדו חז"ל ממעשה דחנה, כמבואר במסכת ברכות (לא ע"א) 'אמר רב המנונא כמה הלכתא גברוותא איכא למשמע מהני קראי דחנה', ואחד ההלכות שיש לדקדק בהם הוא ענין עמידה בד' אמות של המתפלל, כמו שאמרו שם (ע"ב) אני האשה הנצבת עמכה בזה אמר רבי יהושע בן לוי

ובאו לגבעון ובנו שם מקדש, ומגבעון באו לבית העולמים, וימי נוב וגבעון שבע וחמשים שנה.

וכן אמרו רבותינו ז"ל (זבחים ק"ח): כי אתא רב דימי אמר: בשלושה מקומות שרתה שכינה על ישראל בשילה ונוב וגבעון ובית עולמים.

ב. וראה עוד בספר ירמיה (ז יב) לכו נא אל מקומי אשר בשילו אשר שכנתי שמי שם בראשונה וראו את אשר עשיתי לו מפני רעת עמי ישראל. ואמרו חז"ל (יומא ט) מפני מה חרבה שילה מפני שהיו בה שני דברים גילוי עריות ובזיון קדשים. וראה עוד בספר שמואל א' ד באריכות איך נשבה ארון ה'.

ג. כמסופר בספר שמואל א' א' י.

ד. וכתב רש"י שם: הנצבת עמכם: משמע אף הוא עמה בעמידה.

ג דברי התעוררות במקום מושב 'משכן שילה'

שפלותו אינו מאמין כי האדם גורם ע"י תפלתו ותורתו שפע אל כל העולמות, וגם המלאכים ניוזנין ע"י תורתו ותפלתו, שאלו היה מאמין זה כמה היה עובד ה' בשמחה וביראה מרוב כל, והיה נזהר בכל אות דתנועה ומלה לאומרה כדקא יאות, וגם לתת לב אל מה שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים סח, יד) 'אם תשכבון בין שפתים', שהקב"ה שומר ושוקד על שפתי האדם לנושקה כשהוא אומרה בתורה ותפלה בדחילו ורחימו, ואם ישים אליו לבו בודאי מי זה האיש אשר לא יאחזנו רתת וייע שהמלך גדול ונורא שומר ושוקד על שפתיים של אדם נבזה חדל אישים וכיוצא בזה וכו', כך האדם ראוי לשים לב ולומר כי הוא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, וכל תנועותיו ודבורו והלוכו ועסקיו עושה רושם למעלה למעלה וכו', עכלה"ק.

המורם לנו מכל הנ"ל שעל ידי תפלת חנה, ומה שחז"ל למדו מזה כל ענין התפלה לבנ"י למשך כל הדורות, נתברר לנו גודל מעלת התפילה של כל אדם מישראל, שיכול לבוא למדרגה נשגבה ונעלה מאד, ממש ככחי' תפלתה של חנה במקום המקודש ביותר, במשכן שילה.

למדו מתפלת חנה במשכן שילה כמה וכמה הלכות לכל תפילה ותפילה שכל אדם מישראל מתפלל ג' פעמים ביום^ה - הרי זה אות וסימן שכל תפילה שאדם מישראל מתפלל הוא בחי' של תפילת חנה במשכן ה' על יד הכהן הגדול, ועל כן, כשם שכאשר חנה התפללה היה אסור לעמוד בד' אמותיה, כן הוא בכל תפילה שכל אדם מישראל מתפלל אסור לעמוד בד' אמותיו, נמצא דכל תפילה של כל אדם מישראל הוא בחי' תפלת חנה במקום הקודש והמקודש.

ואם עכ"ז אמור יאמר האדם מה תפלתי חשובה, ומה מעלה יש בה, והלא אדם פשוט מאד הנני והאיך יש להשוות תפילתי לתפילת חנה. התשובה על זה הם דבריו הנלהבים של מרן אור שבעת הימים הבעש"ט הק' זי"ע המובא בספה"ק תולדות יעקב יוסף בפרשתנו (עקב, אות ד) בגודל החשיבות שיש לכל תפילה ותפילה של איש ישראל, [ודברי התולדות הללו יש חוב לכל אחד מישראל ללמדם ולדעתם, כי בלא זה כמעט אי אפשר להיות יהודי בימינו אלה], וזלה"ק, כמו ששמעתי ממורי שרוב ענותנותו של האדם גורם שנתרחק מעבודת הש"י, שמצד

ה. וכמו שאמרו שם: 'וחנה היא מדברת על ליבה' שצריך המתפלל לכוון ליבו. 'רק שפתיה נעות' שצריך להניע את השפתים בתפילה. 'וקולה לא ישמע' שאסור להגביה את הקול בתפילה. 'ויחשבה עלי לשיכורה' שאסור להתפלל שתויי יין.

דברי התעוררות במקום מושב 'משכן שילה'

נמצא דשם חנה מורה שנתדבקה כ"כ בשכינה הק', עד שנעשית אחד עם השכינה, ועל כן זכתה שנתקבלה תפלתה ונענתה להיפקד בזרע של קיימא, הגם שעל פי דרך הטבע לא היה לה שום דרך להוושע", עכ"ז בגודל דביקותה בהשי"ת בעת שהתפללה, עלתה תפלתה למקום גבוה מאד ונענתה שלא כדרך הטבע. ומזה יש לנו ללמוד על כל אדם מישראל שאם יתפלל כראוי, ויתאמץ להתפלל במחשבה זכה וברורה, ולדבק עצמו בהשי"ת, כל אחד לפי מדרגתו, יזכה שיענוהו מן השמים ויתמלאו כל משאלות לבו לטובה.

ובזה יתבאר מה שאמרו חז"ל (ברכות שם ע"ב) על חנה שאמרה לפני הקב"ה 'רבונו של עולם כל מה שבראת באשה לא בראת דבר אחד לבטלה, עינים לראות, ואזנים לשמוע, חוטם להריח, פה לדבר, ידים לעשות בהם מלאכה, רגלים להלך בהן, דדים להניק בהן, דדים הללו שנתת על לבי

צריך לדבק עצמו בהשי"ת ולהאמין בכח התפילה

אכן בכדי לזכות למדרגה זו בעבודת התפילה אי אפשר אלא אם כן האדם מאמין באמונה שלימה בכוחה של תפילה, ומדבק עצמו בהשי"ת בהתאחדות גמורה, כמו שעשתה חנה בתפלתה שהיה מתוך דביקות עצומה בשכינה הק' עד שנתאחדה לגמרי עם השכינה ונעשית מרכבה להשכינה הק' כמבואר' שחנה מורה על השכינה העליונה. ושם חנה בעצמה מורה על דביקות עצומה בהשי"ת, דתיבת חנ"ה שבגימט' ס"ג, רומז על שם הוי"ה במילוי 'יו"ד ה"י וא"ו ה"י], ובשורשו השם הזה הוא ייא"י שבגימט' א"ל, ותיבת חנ"ה בגימט' ב' פעמים א"ל [עה"כ], וגם ענין שם חנה שהוא מלשון (דברים ג, כג) 'ואתחנן' אל ה' בעת ההוא וגו', רומז על ענין התפילה והדביקות בהשי"ת, וזה סוד חנה ושבעת בניה, ואכהמ"ל'.

1. עיין בהערה הבא.

2. ראה פרי עץ חיים שער ר"ח חנוכה ופורים פרק ד: פירוש חנוכה, הוא חנ"ה כ"ו, והוא שיונקת המלכות מאימא עלאה הנקרא חנ"ה, העולה ס"ג, כי חנה בבניה, ושם שם ס"ג, ושרשו הוא ייא"י, מספרו אל, כמספר הוי"ה עם ד' אותיות והכולל, וזהו חנ"ה כ"ו.

וע"ע ראה מגן אברהם מקץ: איתא בתיקוני זוה"ק שבמספר קטן בגימ' י"ה שהיא ה"י במילוי יו"ד שהיא בחינת השם ס"ג בחינת בינה המקור מן הז' מדות שהם בסוד שמונה ימי חנוכה, בסוד אשה ושבעה בניה ובסוד אם הבנים שמחה.

3. ראה רד"ק (שמואל א' ב' ב) על הפסוק 'ואין צור כאלהינו' שפירש: אין חזק כאלהינו שהופך הטבעים ברצונו כי הייתי עקרה ולא היה בטבעי ללדת.

ה דברי התעוררות במקום מושב 'משכן שילה'

מעלה, וכל רמ"ח אברים ושס"ה גידים שבאדם יש מעין זה בדוגמא של מעלה^ט, ופשיטא שאין זה בבחי' גשמית אלא בבחי' גבוהה ונעלה מאד^י, וכמו שדימו את דדי אשה לבדי הארון, ואת חנה לשכינה כמו שנתבאר, שכל זה מורה שהאדם הוא דוגמא של מעלה, והדמיון של דדי אשה לבדי הארון מורה על אהבה עצומה ונוראה בין ישראל לאביהם שבשמים.

ומעתה יש לומר דזהו שרמזה חנה במה שאמרה דדים הללו שנתת על לבי למה וכו', היינו שבקשה לעורר ענין דדי אשה שהוא כנגד בדי הארון, שמרמז על גודל האהבה בין הקב"ה לישראל, אם כן מכת האהבה הלזו צריך הקב"ה

למה לא להניק בהן, תן לי בן ואניק בהן, ע"כ. ואמרו להלן שם בגמ' דדיבורים הללו של חנה היה בהם כעין חוצפה כלפי מעלה, כמו שאמרו שם 'חנה הטיחה דברים כלפי מעלה', והוא באמת תמיהה גדולה, היאך אמרה חנה כדברים הללו.

והביאור בזה י"ל, על פי מה שאמרו חז"ל (יומא נד ע"א) שבדי הארון היו דוחקין ובולטין ויוצאין בפרוכת כשני דדי אשה שנאמר (שה"ש א, יג) 'צרור המור דודי לי בין שדי ילין'. ומבואר בספה"ק דענין זה היה מורה על אהבה עצומה ונוראה שבין הקב"ה לכנסת ישראל, והיה מראה על דביקות והתאחדות גדולה ונשגבה של בני ישראל בהקב"ה. ואיתא מהאר"י הק' ז"ל שהאדם הוא דוגמא של

ט. ראה זהר (ח"א א סד.) כמה דאית רזא דיוקנא שייפי דאדם ותיקוניו. הכי נמי אית רזא דדיוקנא דשייפי נוקבא ותקוני דנוקבא. וכלא פריש בגוון. הכי נמי אית לעילא וכו'. תרגום: כמו שיש סוד דמות איברי האדם ותקוניו, כך גם יש סוד של דמות איברי הנקבה ותקוני הנקבה, והכל מפרש בתוכנו. כך גם יש למעלה וכו'.

י. ראה סידור הרב דף קסג ע"ב: יש מצות שהן בבחינת רגלים ויש מהן בבחינת ידים וכו' כמו שכתבו בספרי הקבלה. וזהו מה שאמרו בזוהר דבדרך כלל נקראות רמ"ח מצות עשה אברין דמלכא. ועל דרך משל האבר הגשמי הנה הוא בחינת כלי להגביל אור וחיות הנפש בתוכו ובו ועל ידו נמשך אור הנפש וכו', כמו כן כללות כל רמ"ח מצות עשה נקרא רמ"ח אברים דמלכא עילאה שהוא בחינת איש העליון. וכמו על דרך משל בטיפה שבמוח שמתפשטת אח"כ ברמ"ח אברים, כמו כן בחינת מוחין העליונים שמקבלים הארה מלמעלה ואותה הארה מתפשטת על ידי עשיית המצות המעשיות למטה בכל רמ"ח אברים דמלכא למעלה. והוא ענין גילוי רצונו וחכמתו בכלל שמלובשת ביו"ד דחכמה תחילה ואחר כך מתפשט ומתחלק בכל רמ"ח אברים דהיינו רמ"ח מצות עשה שלמעלה כאמרנו אשר קדשנו במצותיו, מצותיו דוקא.

ו דברי התעוררות במקום מושב 'משכן שילה'

מקום משכן שילה יש בו רושם תפלת חנה

ומעתה כיון שתפלת חנה היתה במקום זה שאנו נמצאים בו עתה, משכן שילה, הגם שכעת אין במקום הזה שום קדושה, כי השכינה נסתלקה מכאן מכל וכל, ודלא כהר המוריה, שאע"פ שבית המקדש נחרב בעוה"ר, עכ"ז נותר מקום המקדש בקדושה נוראה, משא"כ מקום זה, משכן שילה, אין בו שום קדושה^א, ואדרבה הוא עומד חרב ושומם, וכך הוא עתיד להיות, כי כל דבר שיבקשו להקים כאן לא יצלח, אעפ"כ בלי ספק שנשאר כאן רושם מכח התפלה של חנה שהתפללה כאן, דכשם שתפלת חנה ממשיך השפעה לכל תפילות ישראל בכל מקום שהם וכמו שנתבאר, ודאי שהוא עושה רושם גם על המקום שבו התפללה, אשר כל מי שיבוא לכאן ויתפלל בדביקות כעין תפלת חנה, יזכה שתתקבל תפלתו.

ובשם שצריך להאמין בכח התפילה, ועי"ז זוכים לקבלת התפילה, כן צריכים אנו להאמין שהמקום הזה, מקום משכן שילה, מסוגל מאד לעורר כח התפילה, מכח מה שחנה התפללה במקום הזה כשהיה בתוקף קדושתו, ונענתה מן השמים בישועה שלמעלה מן הטבע, כי עפ"י דרך

לשמוע תפלתה ולמלא מבוקשה בזרע של קיימא.

ומזה אנו רואים את גדול האמונה שהיה לחנה בכח התפילה שלה, והאמינה בכוחות שלה, ושכל אבר מאיבירה הוא דוגמא כלפי מעלה, ודדי אשה הוא דוגמא לבדי הארון, והאמינה בזה בכל לבה ונפשה, ומכח האמונה הלזו שמורה ג"כ על דביקות והתאחדות עצומה בשכינה הק', שעל זה רומז שמה חנ"ה שהוא שם ס"ג כנ"ל, והאמינה שכאשר היא אומרת ה' שפתח תפתח וגו', השכינה מדברת מגרונה, כי הקב"ה וישראל חד הם, מכח זה נתקבלה תפלתה.

ומזה יש לנו ללמוד שעבודת התפילה צריך להיות מתוך דביקות גדול והתאחדות עצומה עם השכינה הק', ואז זוכים שיתקבלו התפלות ברחמים וברצון, כמו שהיה אצל חנה שבכח הדביקות נתקבלה תפלתה. אכן כל זה רק אם האדם מאמין בכח התפילה, ומאמין שיש בכוחו להתפלל כראוי, ושתפלתו עושה רושם למעלה, ומדבק עצמו בהשי"ת כפום דרגא דיליה, עי"ז יזכה שתפלתו תתקבל וימלא ה' משאלות לבו במדה טובה ישועה ורחמים.

יא. ראה משנה מגילה פ"א מ"א: אין בין שילה לירושלם אלא וכו' קדושת שילה יש אחריה היתר וקדושת ירושלים אין אחריה היתר.

דברי התעוררות במקום מושב 'משכן שילה' :

בנסיון הגדול ביותר, ומכח זה זכה שמשכן שילה יקבע בנחלתו ובחלקו^ז, וכמו שאמרו חז"ל דהטעם שבשילה אוכלין קדשים קלים ומעשר שני בכל הרואה, ובירושלים רק לפני מן החומה (כדאיתא בזבחים ק"ב ע"ב), 'רבי אבהו אמר, אמר קרא (בראשית מט, כב) בן פורת יוסף בן פורת עלי עין, עין שלא רצתה לזון ולהינות מדבר שאינו שלו, תזכה ותאכל כמלא עיניה' (שם ק"ח ע"ב). הרי דמכח הקדושה הנוראה שזכה בה יוסף הצדיק כשהתגבר על יצרו ועמד בנסיון גדול, זכה שמשכן שילה יקבע בחלקו.

ובאמת משכן שילה, מלבד שהיה בגבול יוסף היה גם בגבול בנימין, כמו שאמרו חז"ל (ובחים ק"ח ע"ב) רצועה היתה יוצאת מחלקו של יוסף לחלקו של בנימין וכו', עיי"ש. כי קדושת יוסף ובנימין נתאחדו שם והיו לאחדים, ועל כן נתקדש המקום הלזה ביותר ושרתה שם השכינה.

הטבע לא היה לה שום דרך לזכות לזרע של קיימא, ובודאי נותר רושם קדושה מאותה תפילה שממנה אנו לומדים כל דיני תפילתינו, וכל הבא אל מקום הזה ומתפלל בדביקות בבחי' שחנה התפללה, יכול לפעול ג"כ ישועות גדולות.

ויש לומר דזהו מרומז בפסוק **וימוש משכן שילה**, שאמנם הקב"ה נטש את משכן שילה ואין בה שום קדושה, אבל **אהל שכן באדם**, כח התפילה שהיה במשכן שילה שוכן באדם עצמו, שכאשר הוא מתפלל מתוך דביקות בהקב"ה, יזכה שתתקבל תפלתו ברחמים וברצון.

קדושת משכן שילה מכח קדושת יוסף הצדיק

והנה מקור קדושת המקום הלזה, משכן שילה, הוא מכח קדושת היסוד, קדושת יוסף הצדיק, שעמד

יב. ברמ"ע מפאנו מאמר שבתות מאמר ה' כתב שזכה לזה בקדושתו דכתיב בו 'עלי עין' וזהו סוד משכן שילה עיי"ש. ובשל"ה תורה אור וישב אות ז כתב האריך בזה שיסוד כלל ישראל זהו בחינת יוסף ואלמלי יוסף הצדיק לא היה ממשיך המשכן לישראל לא היה בית המקדש לישראל וז"ל ואלו לא הקדים מלכות יוסף במצרים לא היה מעולם מלכות יהודה כי לא היו ישראל לעם חס ושלוה וכן לענין קדושת המקדש הוקדם משכן שילה בחלק יוסף לבית עולמים ואף שנחרב מכל מקום פתח יוסף צנור הקדושה ואח"כ נשאר הקדושה בבית עולמים כי יוסף הוא הצנור כי הוא העמוד שהעולם עומד עליו בסוד המדה שלו צדיק יסוד עולם שכל מיני שפע הולכים דרך שנסתלק אח"כ המלכות והמקדש ממנו והוא כענין כל העולם ניזון בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת.

ח דברי התעוררות במקום מושב 'משכן שילה'

התפילה בדורות שלנו הוא מכח קדושת יוסף ומכח תפלת חנה בחדא מחתא, שמכח שניהם נמשך כח התפילה לדורות הבאים.

קדושת יוסף כנגד תפילת חנה

ויש לומר דזהו השייכות בין יוסף הצדיק וחנה, דהנה איתא בכתבי האר"י ז"ל (לקוטי תורה שמואל א) 'חנה הוא ב' פעמים א"ל [עה"כ], ואלקנה הוא ששה פעמים א"ל, וא"ל א' כולל לאלקנה וא"ל א' כולל לחנה, הרי י' פעמים א"ל, ועם אותיות א"ך הקודמים לא"ל הם י' בני"ם, וזה סוד [מה שאמר אלקנה לחנה] [ש"א א, ח] 'הלא אנכי טוב לך מעשרה בני'ם, כי אני ואתה כוללים הי' בני"ם ואני נותנם לך כולם, ע"כ. והדברים הללו הם עמוקים וטמורים ברזי תורת הח"ן אבל עכ"פ נרמזו בזה גודל דביקותה של חנה בהשי"ת, עד שנעשתה אחד עם הי' ספירות שלמעלה, וכמו שהובא לעיל באורך כמה צירופים ורמזים דחנה רומז על דביקות בשכינה, ובזכות דביקותה בהשי"ת נענתה תפלתה, וזהו שאמר לה אלקנה 'אנכי טוב לך מעשרה בני'ם, רומז על בחי' הדביקות בהשי"ת כנ"ל, כי דייקא עי"ז תבוא הישועה.

והענין, כי שני האחים הללו שהיו בניו של רחל, היה להם שייכות בהשפעת הקדושה לכללות ישראל לדורות הבאים, ואיתא דעל כן היה לבנימין עשרה בני' (בראשית מו, כא), כנגד העשרה טיפות שיצאו מאצבעותיו של יוסף בעת הנסיון הנורא (כדאיתא סוטה לו ע"ב)²³, וע"ד הסוד איתא דיוסף ובנימין הם בחי' ב' אותיות ש', שאות ש' בגימט' צי"ר, ושני שיני"ן מורים על שני צירי הרחם, שמזה נפעל ההולדה של כללות ישראל בדורות הבאים, ומכח קדושת יוסף ובנימין נפעלה הקדושה ששרתה במשכן שילה.

העולה מכל זה דקדושת משכן שילה מקורו מקדושת יוסף הצדיק, שבכח מידת יסוד וקדושת יוסף המשיך קדושה על משכן שילה שהיה בחלקו, ומכח זה היתה תפלתה של חנה שהתפללה שם במשכן שילה, במדרגה גבוהה מאד של דביקות והתאחדות עם השי"ת, ועי"ז נתקבלה תפלתה. ונתבאר לעיל דמתפילת חנה נמשך כח התפילה לדורות הבאים, שבכל עת שאדם מתפלל מתוך דביקות בשהי"ת, יכול הוא לבוא למדרגת תפלת חנה, ולהנ"ל, כל כח תפלת חנה הוא מכח קדושת יוסף הצדיק, נמצא דכח

יג. ראה קול ברמה דף קכה: יוסף הוא משמש היסוד שנקרא בנימין, ולקח וכלם נקראו על שם יוסף וכו'.

ט דברי התעוררות במקום מושב 'משכן שילה'

ומזה זכה לקדושת היסוד במדרגה גבוהה ונשגבה עד מאד, וגם חנה זכתה למדריגות נעלות בזכות דביקותה, ומזה אנו למדים דכאשר אדם מאחד עצמו עם השי"ת בעת התפילה או בעת קיום כל מצוה, הוא ממשיך על עצמו קדושה גדולה וכוחות עצומים¹.

ואמנם להיות דבוק בהשי"ת לאו מילתא זוטרתא היא, אולם צריך לידע דיש כמה כוונות שראוי לכל אחד לכוונם והם פשוטים מאד, והוא מה דאיתא לכיין תמיד ג' שמות הוי"ה שהם בגימט' נ"ר, וכדאיתא (ספר הליקוטם פר' תולדות) דהג' שמות היינו, א', שם אהי"ה בשילוב שם הוי"ה [יאההויה"ה], ב', שם אלהי"ם בשילוב שם הוי"ה [יאהלוהי"ם או אילההויה"ם], ג', שם אדנ"י בשילוב שם הוי"ה [יאהדונה"י], בגימט' נ"ר, וזה ענין הדלקת הנ"ר, נר עולה עד השורש².

וי"ל דבחי' עשרה בני"ם הללו הם כנגד עשרה בנים של בנימין, וכנגד עשרה טיפות שיצאו מיוסף הצדיק, וי' פעמים א"ל שבגימט' ש"י גימט' קר"י, ואין הכוונה שהיה ח"ו איזה פגם ביוסף הצדיק בזה שיצאו הי' טיפות מאצבעותיו, אלא אלו הם הניה"ק שנשאר לכללות ישראל להעלות לשורשם, וכל אחד מישראל יש לו את הניה"ק השייכים לשורש נשמתו שצריך להעלותם ע"י שמתקדש בקדושת היסוד, וזה ע"י שמתאחד ומדבק עצמו בהקב"ה.

מועלת הדביקות בהשי"ת והדרך לזכות לזה

חרי' דהכל תלוי במידת דביקות האדם בהשי"ת, כי כח תפילת חנה היה מכח הדביקות בהשי"ת, שזה בא מכח קדושת יוסף שג"כ היה תמיד בדביקות בהשי"ת, כמו שכתוב (בראשית לט, ב) 'ויהי ה' את יוסף וגו',

יד. ראה זרע קודש שמיני: בכל מצוה שאדם עושה ממשיך על עצמו ועל נפשו קדושה עליונה ע"י שעושה מעשה באבריו ומכניסן לקדושה על ידי הכנסתו בעשיית המצוה.

טו. ראה בשער הכוונות דרוש ו' דעמידה ברכת שים שלום: כי הנה הודעתין כי שלש יחודים הם האחד הוא יחוד אהי"ה והוי"ה ה' הוא יחוד הוי"ה ואלהי"ם הג' יחוד הוי"ה ואדנ"י ולפעמים מתייחדים יחד יחוד הראשון או יחוד השני או השלישי ולפעמים מתייחדים שלשתם ואז הוא יחוד גדול שבכולם ואז הנוקבא נקרא נר ה' סוד שלשה יחודים הללו העולים בגי' נ"ר ואז הנקבה נקרא נר מצוה ומאירה אור גדול.

וראה עוד שם דרוש א' דחנוכה ואמנם ענין כוונת ברכות הדלקת הנר הם סובבים על יחוד א' עליון ושלם הנקרא נר כמבואר אצלנו בתפילת שחרית

דברי התעוררות במקום מושב 'משכן שילה'

י

ומדבק עצמו בהשי"ת הוא נעשה דוגמא של מעלה וזוכה לשאוב חיות חדש בחי' (תהלים נא, יב) 'לב טהור ברא לי אלקים ורוח נכון חדש בקרבי'.

והעיקר שישמור האדם עצמו בפה נקי, בלי דיבורים אסורים ודיבורי שקר, ושלא יעשה שקר בנפשו, כי שקר מרחיק את האדם מאד מהשי"ת^{טז}, ובפרט שאנו עוסקים

וכשאדם מרגיל עצמו לכיון בשמות הללו [ואחר ההרגל, אפשר לעשותו בזמן קצר], הוא ממשיך על עצמו קדושה נוראה, ויכול לזכות למדרגות נשגבות ועצומות עד אין לשער. כי אי אפשר לתאר לאיזה טהרה אפשר לבוא מרגע אחד של דביקות אמיתית בהשי"ת, כי בכל רגע ורגע שיש לאדם קדושת המחשבה

דחול בברכת שים שלום כי שם נתבאר יחוד זה על מתכונתו ועיין שם ועניינו בקיצור הוא כי שלשה בחינות של יחוד יש לזו"ן א' הוא בבהינת הוי"ה אהי"ה ומספרו מ"ז הב' הוא בבחינת הוי"ה אלהי"ם ומספרו יב"ק הג' הוא בבחינת הוי"ה אדנ"י ומספרו צ"א ולפעמים מתייחדים בבחינה א' ולפעמים בשתיים ולפעמים בשלושתם ואז הוא היחוד הגמור ואז הנוקבא נקרא נ"ד כמספר ו' שמות הנזכרים.

וראה שער הקדמות דף צא: וזת"ד: בג' יחודים אלו רמוז ענין יחוד זו"ן בכל קומתם שהזעיר אנפין נקרא הוי"ה והנוקבא מתייחדת עם הזעיר אנפין בג' מקומות הוי"ה אדנ"י הוא כנגד היהוד בנה"י דז"א ששם מקום עמידת הנוקבא וכשהמלכות עולה יותר כנגד חג"ת דז"א אז היחוד הוא ג"כ הוי"ה אלהי"ם וכשעולה עד חב"ד דז"א ששם היחוד הוא הוי"ה אהיה אז יש בה כל השלשה יחודים ועולה כמספר נ"ד כי הוי"ה אהי"ה בגימטריא מ"ז הוי"ה אלהי"ם בגימטריא קי"ב הוי"ה אדנ"י בגימטריא צ"א ושלתם עולה בגימטריא נ"ד.

טז. ראה באמרי פנחס פרשת משפטים: מדבר שקר תרחק ממוהר"ר רפאל מבערשיד ז"ל בשם הרב ר' זושא זצללה"ה מדבר שקר תרתק פירוש כשאתה אומר דיבור אחד של שקר מיד אתה מרחק את עצמך מהשם יתברך.

וע"ע בחסד לאברהם חוקת: הנה הפסוק מדבר שקר תרחק היינו כי הדבר שקר הוא רחוק מהקדושה והנה הדיבור הוא בעצמותו כי הדיבור הוא בחי' רוח כתרוממו לרוח ממללא והנה ע"י הדיבור של שקר תרחק עצמך מן השי"ת וזהו מדבר שקר תרחק.

וראה עוד אור החיים שמות כ ז: עוד ירצה, כי באמצעות שבועת שוא הוא נושא מעליו שם ה' הנקרא עליו, ומתלבש בבחינת הרע המתיחסת בשם שוא, כי שם ה' אמת, והמזכירו בשקר, פורח ממנו בחינת השם, לסיבת בוחרו בשוא, וזה הוא שיעור הכתוב לא תשא מעליך שם ה' אלהיך לסיבת שוא, ואמר כי לא ינקה ה' לעושי כן.

יא דברי התעוררות במקום מושב 'משכן שילה'

והעיקר שיהיה מתוך דביקות בהשי"ת וכמו שנתבאר, ולהאמין בכח התפילה ושהשי"ת ישמע תפלתו, וכמו שכתב בספה"ק דגל מחנה אפרים בפר' זו (בדיבור הראשון) וזלה"ק, כי עיקר המצוות היא האמונה להאמין בה', ומי שהוא מאמין בה' יכול להתפלל בכל יום, כי אם הוא מאמין שה' הוא מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, הוא בכל יום בריה חדשה, וכל העולמות הם ברואים חדשים, וצריך להתפלל וליתן שבח והודיה למי שברא הכל וגם ברא אותו להתפלל על נפשו ונפש אשתו ובניו ועל פרנסתו וכל טוב וכו', עיי"ש.

כאן מענין קדושת יוסף, וידוע דברית המעור מכוון כנגד ברית הלשון", וזה נרמז בב' שיני"ן הנ"ל, דתיבת שק"ר בגימט' ב' פעמים ש', זה לעומת זה עשה אלקים, אם כן בכדי לכיין שמות הנ"ל צריכים להיות שמורים בברית הלשון וברית המעור, כל אחד כפי יכולתו וכפום דרגא דיליה, ואז יכול לעלות למדרגות גבוהות מאד.

גודל כח התפילה ובפרט אם כוונתו למען כבוד השכינה

המורם מכל זה גודל כח התפילה שיש לכל אדם מישראל בכל מקום שהוא, כבחי' תפילת חנה,

---

יז. ספר יצירה פ"א מ"ג: עשר ספירות בלימה מספר עשר אצבעות חמש כנגד חמש וברית יחיד מכוונת באמצע כמלת הלשון וכמילת מעור.

ראה בזוהר הקדמה ת. אל תתן את פיך לחטיא את בשרך דלא יהיב בר נש פומיה למיתי להרהורא בישא ויהא גרים למחטי לההיא בשר קודש דחתים ביה ברית קדישא.

וראה עוד בשל"ה מה שכתב בהרחבה בשער האותיות אות ש' שתיקה על קדושת הדיבור ובתוך דבריו כתב וז"ל: ועל מוצא כ"ב האותיות נאמר דברים כגט ולא יראה בך ערות דבר ולא יהיה הדיבור לבטלה כי הוא ערוה כי הם שתי בריתות ברית הלשון וברית המעור מכוונות זה כנגד זה וכמו שאין להוציא זרע לבטלה חס ושלום כן דיבור לבטלה הוא גם כן ערוה וזהו אל תתן את פיך לחטיא את בשרך כי הדיבור מביא לחטא הבשר שהוא זרע לבטלה וכמבואר בזוהר והובא בראשית חכמה בשער הקדושה וכן מבואר בפרק י"ז משער הקדושה והטעם כמו שהדיבור מתקרב למחשבה כדפירשתי כן הזרע מהמוח שהוא מקום המחשבה על כן צריך להיות הדיבור דווקא דברי חכמה והיא התורה שכן סוד החכמה סוד המחשבה כנודע והדיבור יוצא דרך ל"ב שינים הקבועות בפה שהם נגד ל"ב נתיבות חכמה כמו שהארכתי במקום אחר באופן שהדיבור מקורו בהשכל מצד הנשמה אבל מצד הגוף שתיקה טובה מהדיבור זהו שאמר התנא אבות כל ימי גדלתי בין החכמים ומצד החכמה הדיבור הוא טוב ולזה נברא הדיבור אבל לא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה כי מצד הגוף הוא דיבור גשמי על כן אמר

יב דברי התעוררות במקום מושב 'משכן שילה'

רגליים ג"כ ישמרנו השי"ת וימלא משאלות לבו.

גודל מעלת התפילה במקום משכן שילה

אשר על כן כאשר באים למקום זה, מקום מושב משכן שילה, ומאמינים בכח קדושת המקום שנתור כאן רושם קדושה מזמן שהיה כאן המשכן, וע"ד דאיתא בגמ' (יומא לט ע"ב) 'אמר רבי יהושע בן קרחה סח לי זקן אחד פעם אחת הלכתי לשילה והרחתי ריח קטורת מבין כותליה'. ובמקום זה נכנס הכהן גדול לפני ולפנים ביום הכיפורים שס"ט פעמים וצעק אנא ה', ואיחד סביבו את כלל ישראל בתפלתו ובשוועתו לפני השי"ת, וכאשר מאמינים בזה ומתפללים בדביקות ומתוך אמונה בכח התפילה ושהשי"ת שומע תפלת כל פה עמו ישראל ברחמים אפילו לשפל שבשפלים, וביותר כאשר מעוררים את כח תפילת חנה, שהוא המקור לכל תפילות ישראל בכל הדורות, ומתפללים מתוך דביקות בהשי"ת כמו שעשתה חנה כנ"ל, דחנה רומז על השכינה הקי"ח, ורומז

ובפרט אם עיקר כוונתו הוא למען השכינה הק', כי כל צער שיש לכל אדם מישראל יש צער מזה לשכינה הק', כמו שאמרו חז"ל (סנהדרין מו ע"א) 'בשעה שאדם מצטער, שכינה מה לשון אומרת, קלני מראשי קלני מזרועי'. ואם כן כשאדם מתפלל על חבירו ומכוין שיסתלק ממנו הצער ועי"ז יסתלק גם צער השכינה, הרי זה מתפלל למען השכינה הק', ותפלתו ראויה יותר להתקבל.

ואפילו אם נראה לו שאינו במדריגה הראויה, אעפ"כ ידע שתפילתו חשובה מאד אצל הקב"ה וכדברי מרן הבעש"ט זי"ע שהובא לעיל 'שהקב"ה שומר ושוקד על שפתי האדם לנושקה כשהוא אומרה בתורה ותפלה', הרי דכל תפילה חשובה אצל השי"ת ואפילו של שפל שבשפלים, וכמו שרואים זה להדיא בתפלת חנה שהתפללה לאחר שנושעה, שמיוסד ובנוי כל כולו על יסוד זה שהקב"ה עונה לכל אדם ואפילו שפל שבשפלים, וכמו שאמרה על עצמה (ש"א ב, ח) 'מקים מעפר דל מאשפות ירים אביון וגו', ואמרה שם (פסוק ט) 'רגלי חסידיו ישמור וגו', היינו אפילו מי שבמדריגה נמוכה בחי

בלשון שילה לא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה כל אלא היא חזרה ממה שהזכיר בראשונה כן הוא בכאן כי מצד שגדלתי בין החכמים מצד החכמה הדיבור טוב אבל מצד הגוף אינו כן אלא שתיקה טוב.

יח. עין רמח"ל (שמואל א' ט, כ) על הפסוק ותקם חנה אחרי אכלה בשילו ואחרי שתה ועלי הכהן יושב על הכסא על מזוזת היכל ה': חנה היא השכינה כמו

יג דברי התעוררות במקום מושב 'משכן שילה'

ועוד טעם שיש במקום הזה סגולה לקבלת התפילות כי הוא בחלקו של יוסף, אשר מכוחו ומקדושתו נשפע קדושת המקום כנ"ל, ובמקום הזה מתעורר קדושת יוסף, קדושת היסוד, שהוא דבר שיש לו שייכות לכל אחד מישראל, כי כולנו עוברים נסיונות בקדושת היסוד, בכל יום ובכל עת ובכל מקום שהולכים בו, וביותר בימי הקיץ שבהם הנסיונות רבים מאד, ואין עצה ואין תבונה אלא להתדבק ולהתאחד בהש"ת ע"י בחי' נ"ר הנ"ל, וכמו שעשה יוסף (בראשית לט, יב) וינס ויצא החוצה, היינו שרץ לעבר הקב"ה, לחלק אלוק ממעל שבו, וקדושת היסוד הוא דבר שיש לכל אחד שייכות לזה, וכל אחד מתאמץ להתגבר על הנסיונות שהיצה"ר מביא לפניו בענין זה, וזכות זו עומדת לנו שיתקבלו תפילותינו במקום הזה.

והעיקר להאמין בכל הדברים הללו, הן להאמין בכח התפילה בכלל שהוא כתפילת חנה, והן להאמין בכח קבלת התפילה במקום זה שהיה

שהשכינה עצמה מתחננת ומבקשת על צערם של ישראל, כי כשבני ישראל בצער יש לה עצמה צער, ויש לה נחת רוח כאשר בני ישראל נושעים מצרתם, עי"ז המקום מסוגל לקבלת התפילה ברחמים וברצון.

וביותר מסוגל המקום הזה לבקש על זרע של קיימא, כמו שהיה תפילת חנה (ש"א א, יא) 'ונתתה לאמתך זרע אנשים', ונענתה בתפילתה, וביותר דהמקום הוא חלקו של יוסף ומתעורר כאן קדושת יוסף, ותיבת יוס"ף בגימט' ג"פ ב"ן, ואלהי"ם במילוי ומילוי המילוי הוא נ"ב אותיות, כמספר ב"ן (לקוטי תורה פר' וישב), לרמז שמקום הזה מסוגל לעורר את צער השכינה על צערם של ישראל ביותר בעניני זרע של קיימא, וכן לבקש על חינוך הבנים, שיתעלו בתורה ויראת שמים ויעשו נחת רוח ליוצרים, והעיקר לבקש על עצמו – בן למקום - שיזכה להתעלות אמיתית בעבודת הבורא ב"ה. ומלבד מה שכל אחד צריך לבקש עבור עצמו, צריך להיות שליח עבור אחרים, ועי"ז יענוהו מן השמים.

שידענו אחרי אכלה בשילו מפני שהיא יושבת בבתי כנסיות ובבתי מדרשות במקום שישראל לומדים והתורה היא האוכל שנאמר כי היא חייך ואורך ימיך שילה הוא בתי כנסיות ובתי מדרשות אכלה אף על פי שאין השכינה אוכל אלא היא מראה מה שעושה ישראל ומפני כך אומר אכלה אע"פ שאינו אוכל ועלי הכהן הוא הקב"ה ונקרא עלי מפני שהשכינה נקרא יעל והקב"ה עלי והוא כהן הגדול והיה יושב על הכסא על מזוזת היכל ה' שהוא היכל דחסד ה' שהוא הוי"ה שהוא חסד.

יד דברי התעוררות במקום מושב 'משכן שילה'

משכן שילה, ולהאמין בכח קדושת יוסף, ולהאמין באמונה שלימה שאפשר לפעול ישועות במקום זה, וביודעי ומכירי קאמינא הרבה ישועות שנפעלו במקום הזה, ואי אפשר לאמרם בפה, וכבוד אלקים הסתר דבר, ובזכות זה יעזור השי"ת לנו ולכל ישראל שיושפע לנו שפע ברכה והצלחה וכל טוב שבעולם, והתפילות יתקבלו ברחמים, ונזכה לאוקים שכינתא מעפרא ולשמוח בשמחתן של ישראל במהרה בימינו אמן.

דברי התעוררות בענין תשובה אל ה' וגודל עבודת ראש השנה

הבאה ותביא כהיום הזה", עד כאן דברי המדרש.

והדברים מבהילים על הרעיון, עד היכן מגעת כוחה של תפילה, שהרשות נתונה לבקש בתוקף ובגבורה משאלות הלב, ולא זו בלבד, אלא שמן השמים מבטיחים לשואל זה כי יתמלאו משאלותיו במידה טובה. ומן הראוי להתבונן בדבר זה.

ובנוסחאות התפילות של הימים הנוראים אנו מוצאים,

שמסדרי התפילות קבעו בסיום תפילות המוספין בימי ראש השנה ויום הקדוש את התפילה הנרגשת 'כהיום הזה תביאנו ששים ושמיים בבנין שלם' - סוג בקשה, המזכרת לנו במקצת את תפילתו הנזכרת של מביא הביכורים 'איני זו מכאן עד שתעשה צרכי היום הזה', ושעל זה הוא מובטח מן השמים שבקשתו תתמלא. ויש להבין הדבר מדוע אכן קבעו בקשה זו בימים אלו.

ועל תפילה בסגנון זה אנו מוצאים בסיפורו של חוני המעגל (תענית)

גודל כוחה של תפילה

איתא במדרש (תנחומא כי תבא - פרק א), וזה לשונו, "צפה משה ברוח הקודש וראה שבית המקדש עתיד ליחרב והבכורים עתידין ליפסק, עמד והתקין לישראל שיהיו מתפללין שלשה פעמים בכל יום, לפי שחביב תפלה לפני הקב"ה מכל מעשים טובים ומכל הקרבנות שכך כתיב (תהלים, קמא, ב) תכון תפילתי קטרת לפניך משאת כפי מנחת ערב".

ובהמשך דברי המדרש אנו רואים דבר נורא, "יורד אדם לתוך שדהו וראה אשכול שביכר תאנה שביכרה רמון שביכר, מניחו בסל והולך לירושלים, ובא ועומד באמצע העזרה ומבקש רחמים על עצמו ועל ישראל ועל ארץ ישראל, שנאמר השקיפה ממעון קדשך וגו'. ולא עוד, אלא שהיה אומר איני זו מכאן עד שתעשה צרכי היום הזה, שכתוב אחריו היום הזה ה' אלוקיך מצוך לעשות, אמר רבי שמעון בן לקיש, יצתה בת קול ואמרה לו, תזכה לשנה

דברי התעוררות בענין תשובה אל ה'

משך שבעים שנה, שלדבר כזה ממשיל הפסוק את שיבת ציון לאחר גלות בבל. עד שביום אחד הבחין באדם הנוטע עץ חרוב סמוך לביתו, ובירר אצלו חוני כמה זמן לוקח מאז נטיעת עץ מאכל זה עד טעינתו בפירות, ומשקיבל תשובתו שזה לוקח שבעים שנה, שאל אותו חוני האם הינו בטוח בעצמו שהוא הולך להאריך ימים ושנים עד שיוכל ליהנות מיגיעתו, ענה לו הנוטע, כי כשם שהוא נולד ליד עץ טעון חרובים שאבותיו נטעו בשבילו, כך הוא טורח לבני וביתו אחריו שייהנו אף הם.

והמשך הסיפור היה, כי חוני המעגל הסב בקרבת מקום לנטיעה זו, ובאורח פלא נרדם במקום לשינה עמוקה בת שבעים שנה, וכשהתעורר משנתו הארוכה נכח במו עיניו איך שנכדו של נוטע פלוני קוטף את פרי החרוב מעץ זה, ואז הבין למפרע הפירוש בדברי הפסוק היינו כחולמים. עד כאן מהמסופר בגמרא במה שנוגע לענייננו.

והנה כל רואה ישתומם להבין סיפור זה לאמור, מדוע טרחו כל כך להראות מן השמים לחוני המעגל את יישוב המקרא שהתקשה להולמו על נכון, הלוא מקראות רבות היו בלתי מובנים במהלך כל השנים ללומדים רבים וטובים, ובשום פעם לא מצאנו שמן השמים דאגו ליישב להם מקראות אלו, ומדוע איפוא זכה לכך

כ"ג), שפעם אחת יצאו רוב ימי עונת הגשמים ועדיין לא ירדו גשמים, ושלחו לחוני המעגל שיתפלל וירדו גשמים, ומכיוון שהתפלל ולא נענה, עג עוגה ועמד בתוכה, ואמר לפניו רבונו של עולם בניך שמו פניהם עלי שאני כבן בית לפניך, נשבע אני בשמך הגדול שאיני זו מכאן עד שתרחם על בניך. ובהמשך מסופר, שהגשמים אמנם החלו לרדת, אך לא בדרך כבוד, אולם כל עוד וחוני לא היה מרוצה מכך לא יצא מעוגתו, עד שהקב"ה מילא כל משאלות לבו כרצונו.

מדרגת תפילתו של חוני המעגל בבחינת בן המתחטא לפני אביו

ובהמשך איתא, כי שמעון בן שטח שלח לו, שאלמלא חוני הוא היה גוזר עליו נידוי וכו', והסיבה שאינו גוזר עליו נידוי היא, שבתפילתו הוא מתחטא לפני המקום ועושה לו רצונו, והוא דומה בזה לבן המתחטא על אביו ועושה לו רצונו, ואומר לו אבא הוליכני לרחצני בחמין, שטפני בצונן, תן לי אגוזים שקדים אפרסקים ורמונים ונותן לו, ועליו הכתוב אומר ישמח אביך ואמך ותגל יולדתיך.

שוב מסופר שם בגמרא, כי כל ימיו היה חוני המעגל מצטער להבין את דברי הפסוק 'שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים', כי כלום יש מי שיכול לישון ולחלום

דברי התעוררות בענין תשובה אל ה'

שוב אין כל פלא, שבאם אינו זוכה להבין פסוק בתורה הוא שרוי בצער עמוק, כי חולת אהבה הוא.

ולאחר שחי בדרגה גבוהה זו, דואגים מן השמים להבינו על נכון וליישב את קושייתו, ובהיות ולא היה עד אז אדם בעולם שישין שינה ממושכת כעין זו, שוב לא היתה כל ברירה אלא להוכיח לו את הענין מיניה וביה.

מילוי משאלות לב האדם הדבוק עם קונו בכל רגע

ובשם שבהבנת דברי התורה דואגים מן השמים להרגיע את נפש הצדיק הדבוק בו יתברך, הרי שהוא הדין כשמדובר במשאלותיו בענייני גשמיות, שיהודי כזה יכול להתעקש ולהפציר על דבר עד שיענהו מן השמים כאשר יעלה על לבו לשאול עד עולם, ויכול להיות לבו סמוך ובטוח שתפילתו לא תשוב ריקם.

ובזאת היתה מעלתו ומדרגתו המיוחדת של חוני המעגל, עליו הגדיר שמעון בן שטח שמערכת היחסים הקיימת בינו לבין הקדוש ברוך הוא, מתנהלת כחס הבן אל האב, וכלשונו 'כבן המתחטא לפני אביו', ומעתה אין כל פלא עד היכן הגיעה כוח תפילתו שהיה יכול להישבע שלא יזוז עד שהשי"ת ימלא משאלות לבו לטובה. ובדברים אלו אף נבין מדוע הסמיכה הגמרא עובדה

חוני המעגל. כן יש להבין מדוע הסמיכה הגמרא עובדה זו למה שמסופר מקודם על צדיק זה.

הנהגת הבורא עם אדם שהקושיא גורמת לו להצטער כל ימיו עד שיזכה לדעת את התשובה לכך

והענין יובן, שברוך כלל אדם מן השורה מורגל, שכאשר מתעוררת אצלו שאלה בהבנת סוגיא כל שהיא, שבתחילה הוא מנסה לעיין ולהשיג תשובה על שאלתו, אך ככל שאינו מצליח למצוא יישוב נכון על הדבר, הוא ממשיך הלאה להתקדם בלימודו, כמו בשגרת חייו, כשדבר הקושיא אינו מונע ממנו את המאכל ואת השינה, וכמאמר העולם 'מקושיא לא מתים'. כשיהודי מתיישב להגות בלימוד חומש ורש"י, ואינו מבין על נכון פסוק מסוים, הוא חושב לעצמו, כי כשירחיב ה' גבולו ויהיה לו יותר פנאי, יעיין אולי בדברי המזרחי או השפתי חכמים, ותו לא...

אולם כשחוני המעגל התקשה בהבנת הפסוק 'היינו כחולמים' הוא לא המשיך הלאה, וכעדות הגמרא 'כל ימיו היה מצטער על מקרא זה', הדבר הפריע לו את המשך תפקוד החיים עד שיבין את דברי הפסוק. דרגא זו נובעת מדביקות ואהבה עצומה לבורא כל עולמים באופן מבהיל, עד שכל החיות שלו הפכה לחטיבה אחת של דביקות בה' ובתורתו, בזה היה חושב ובזה מילא את כל ישותו, ומשכך,

דברי התעוררות בענין תשובה אל ה'

האדם, כי כשם שישנה שיבת ציון בעולם, כך קיים מושג זה בנפש.

והענין יובן על פי נוסח הבקשה בברכת יוצר 'אור חדש על

ציון תאיר ונזכה כולנו במהרה לאורו' [ואמנם על פי נוסחתינו - נוסח קאסוב ויז'ניץ, מדלגים על תפילה זו, מאחר ובקשה זו אינה תואמת עם חתימת הברכה בה אנו מודים להקב"ה על יצירת המאורות כשהכוונה היא על יצירת המאורות ברקיע השמים, ודבר זה אינו עולה בקנה אחד עם ענין הבקשה על זריחת אור ציון. וטעמם של אלו שלא השמיטו נוסחה זו היא, כי הרא"ש מפרש את ברכת יוצר המאורות דקאי על אור ששת הימים, ולפי זה מובן שפיר סמיכת בקשת תפילה זו שהקב"ה יחדש אור זה, לחתימת הברכה שמברכים על מאורות הללו. וכדמובא בטור (או"ח סימן נט) 'ונוהגין באשכנז לחתום כאמור לעושה אורים גדולים כי לעולם חסדו אור חדש על ציון תאיר ונזכה כלנו במהרה לאורו ברוך אתה ה' יוצר המאורות, ואין נוהגין כן בספרד, וכן כתב רש"י שאין לחתום באור העתיד שאינו מעין החתימה, לפי שסדרו חז"ל הברכה על אור המתחדש בכל יום ולא על אור העתיד. ואדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב בתשובה, דהוי שפיר מעין החתימה, ופתיחה דיוצר אור היינו אור שברא הקב"ה בששת ימי בראשית, ולא היה העולם כדאי להשתמש בו וגזרו לצדיקים לעתיד

זו עם עץ החרובים למה שמשופר למעלה מענין תפילתו על הגשמים, שמאחר וזכה לדרגת הדביקות כבן המתחטא לפני אביו, אין כל פלא מדוע היה תובע בתוקף שאינו זו משם עד שיתמלאו משאלותיו, כי כאמור זה הוא הנוסח בין בן לאב.

ובענין זה מצאנו גם אצל משה רבינו בעת מחלוקתו של קרח, שכאשר ראה כי אפסה כל תקווה לעצור את להט המריבה בעדם, אמר להם (במדבר טז, כח - לב) 'בזאת תדעון כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה וגו', אם כמות כל האדם ימתון אלה וגו', ואם בריאה יברא ה' ופצתה האדמה את פיה ובלעה אתם וגו', ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם'. והן הן הדברים, שהצדיק הדבוק בחי עולמים בכל רגע מחייו, הרי כל דיבור שמוציא מפיו עושה ופועל את פעילתו.

הבנת ענין 'שיבת ציון' הקיימת בנפש האדם

וברוח הדברים נוכל להבין ולהשכיל בעבודתנו המיוחדת השייכת לימי ראש השנה בהם אנו מחדשים את המלכת הבורא יתברך בעולמו, ובד בבד אנו עורכים בימים אלו את בקשתנו שנזכה להיזכר ולהיכתב בספר חיים ברכה ושלוש ושילמא ה' שאר הצטרכותנו. וזאת בהקדם הבנת ענין 'שיבת ציון' הקיימת בנפש

דברי התעוררות בענין תשובה אל ה'

אמרו חכז"ל (ברכות יח:) הרשעים בחייהם קרויים מתים ר"ל שהנשמה וחיות הקדושה מסתלקים ממנו ואינו חי רק בבחי' חיות מצומצם מאד והוא כמו בהמה כנ"ל.

והנה זהו שאה"כ (בראשית א, ב) והארץ היתה תהו ובהו היינו הגוף בבחינת תהו ובהו וחשך על ידי החטא והסתלקות אור הנשמה ממנו כנ"ל. והודיע לנו הכ' בזה כי אעפ"כ עולם חסד יבנה ובחסדי הש"י ב"ה לבל ידח ממנו נדח הנה גם אחרי החטא השאיר לו ברכה בקרב הארץ לשוב בתשובה. ומהיכן נמשך להחוטא שיעשה תשובה. ע"ז אמר הכ' (שם) ורוח אלהים מרחפת על פני המים. והוא ע"ד המובא בעץ חיים כי לעולם אפי' כשמסתלקין אורות למעלה אינם מסתלקין לגמרי בכל בחינותיהן, אמנם מניחין מכחם ומבחינות עצמן קצת הארה למטה במקום אשר עמדו שם בראשונה וזו ההארה אינה נעקרת משם לעולם ועד גם אח"כ והארה הזאת נקראת רשימו.

הנה ע"ז הדרך הוא ג"כ בבחי' אור הנשמה שבהאדם אעפ"י שתסתלק למעלה כנ"ל הנה תמיד נשאר ממנה הארה ורשימו במקום אשר היה שם בראשונה והוא כמו בחי' ההוא רוחא דשדי בגווה שאינה נפרדת לעולם כנ"ל. והנה בחינת ההוא רוחא ורשימו הנשאר באדם מההוא דשביק בה מתחלת ביאה הראשונה של הקדושה בקרבו שע"כ נעשה היא

לבא, ועל אור זה נאמר (ישעיה ס) והלכו גוים לאורך, והיינו נמי אור חדש שחדש בששת ימי בראשית שעתידי הקב"ה לחדש לנו. ע"כ.]

ובספה"ק זרע קודש (ליל ב' הדנוכה) מפרש כוונת ברכה זו, שאנו מתפללים להקב"ה, שהארת הנשמה הקדושה לא תסור מן האדם אף לאחר שנתלכך חלילה בחטא, וז"ל"ק, "וזהו שאנו מבקשים מאתו יתברך אור חדש על ציון תאיר, שהגם שעל ידי החטא, הקדושה מסתלקת מהאדם, מכל מקום לא וזה לגמרי, ונשאר ציון ורושם, כמו שאמרו חז"ל לא וזה שכינה עד שעשתה שכינה רושם. ומבקשים אנחנו, שיאיר אור חדש על הרשימה הזאת הנשארת עדיין בהאדם, שעל ידי זה תמצא הקדושה מקום לנוח בו, ויהיה בריה חדשה, כיון שה' יתברך שמו מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית". עכ"ל"ק.

ובענין הזה מצינו בספה"ק תפארת שלמה (פר' בראשית), וז"ל"ק (כדילוג לשון), "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ והארץ היתה תהו ובהו וחושך וגו' ורוח אלהים מרחפת על פני המים ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור וגו'. הנ"ל לרמז בזה על ענין התשובה כי התשובה קדמה לכל. דהנה שמים וארץ הם בבחינות גוף ונשמה כמבואר בסה"ק. והנה אם האדם חוטא ח"ו הנה ירוע שהנשמה מסתלקת ממנו עם כל חיות הקדושה שבישראל כמבואר בסה"ק אשר ע"ז

דברי התעוררות בענין תשובה אל ה'

וקרבת אלוקים באופן נשגב, עד שהוא יכול לשפוך שיח ותפילה להקב"ה בדרגת חוני המעגל כבן המתחטא לפני אביו. ואמנם מה שתיקנו לבקש מדי יום תפילה שנוכה למדרגה גבוהה זו, מראה לנו מחד, עד כמה כח אדיר זה נטוע ועד כמה מגעת כחו של כל איש ישראל, ברם, אם המתפלל לא זכה להיות בעל מדרגה גבוהה באמת, תפילתו זו מתקבלת בעיני המלאכים הממונים על התפילות כדבר חוכא ואטלולא, כי מה לו למתפלל זה שראשו שקוע כל היום בהבלי עולם הזה לבקש על מושגים נעלים אלו, וספק גדול אם תפילות אלו מתקבלות למקומן.

אך לא כן כשיהודי מבקש דבר זה בראש השנה, כשביום גדול זה לב כל אחד מתעורר מתרדמתו, וחפץ בכל נפשו ומאודו להתקרב ולהתדבק באלוקים חיים, מחשבותיו ביום זה הם זכות וטהורות עד לאחת, ורעיוניו מלאים אז אך ורק בהמלכת הבורא ברוך הוא, ומשום כך, כשהוא מפיל תחינה שיש בה משום בקשה על כבוד שמים, ועל הארת נשמתו, ברור שיש לתפילה כזאת פנים חדשות לגמרי, ובוודאי שתפילותיו אלו מתקבלות בשמים, ופועלות את פעולתן.

ופוך חזי מאי עמא דבר, כאשר אף אלו שמשך ימי השנה הם שקועים יותר בתאוות והבלי עולם הזה, ומאווייהם רחוקים מכל מושגי עבודת השי"ת, הרי כשמגיעים ימים

כלי העומדת בקרב איש ולב עמוק וסוער ומקשקש בקרבו תמיד לעשות תשובה ומים נוקבין להעלות למעלה להתדבק באור החיים".

והמורם מדבריהם הקדושים, שבנשמת כל איש ישראלי ישנה הארה קדושה וטהורה בהיותה חצובה מתחת כסא הכבוד, אך כאשר האדם פוגם ח"ו בעוונות ופשעים, הוא מסתיר ומכסה עוד ועוד את הארת נשמתו, עד שלא נשאר מכל זה כי אם רושם וציון קטן, ועל האדם להשתדל בתפילה, שהקב"ה יאיר באור חדש את ציון ורושם זה, ויתחדש נשמתו ביתר שאת ועז, וייהפך לבריה חדשה.

ולפי זה, כשזוכה האדם ותפילתו זו מתקבלת, הרי הוא אז בבחינת שיבת ציון, שרושם הארת נשמתו שב להאיר בבתחילה, וברגע זה הוא זוכה להתקרב ולהתדבק בקודשא בריך הוא באופן נעלה ומרומם, ונשמתו מבהיק באור יקרות של ששת ימי הבריאה. ודבר זה לא נפלא ולא רחוקה היא, וכל אדם באשר הוא יש בכוחו שנשמתו תאיר באור הגנוז לצדיקים, ועינינו הרואות שתקנו תפילה מיוחדת על כך, כפירוש הזרע קודש הנ"ל.

בראש השנה יש כח לכל אחד להתפלל בנוסח 'איני זו מכאן עד שתעשה צרכי'

ובשיהודי זוכה למדרגה זו של שיבת ציון, הוא זוכה לרבקות

ועל אף שכאמור לעיל זקוק היהודי הפשוט לרחמים מרובים שתפילתו 'אור חדש על ציון תאיר' תתקבל למקומה, הרי שביום ראש השנה, כאשר החקיקה הקדושה שבנשמתו היא במלוא הודה והדרה, אז אפשר לדבר ולבקש על כל ענין שביום מן הימים אינו מתאים, ואף לבקש זאת בנוסח חוני המעגל שאמר 'איני זו מכאן עד שתעשה בקשתי היום הזה', כי מאחר וביום זה הוא זוכה למדרגה נעלה בדביקות הבורא אז מובטח הוא שימלא ה' כל משאלות לבו לטובה.

ועלינו להתחזק באמונה זו, ולדעת איזה כח כביר יש בידנו ביום קדוש זה, וכשיאמין האדם שיש בכוחו ביום הזה לפעול כל מה שיבקש, הדבר בוודאי ישפיע על התנהגותו גם לאחר ימי הדין, ופנים חדשות יבואו לכאן.

ומובן מאיליו, שהן אמנם שמן השמים יתצו למלא את מבוקשו, אך כל זה בתנאי שהמבקש ישאר אכן בדרגת דביקותו אף לאחר עבור הימים הנוראים, וכמה יש לו להיזהר, שעם מוצאי הימים הקדושים לא יסתיים הדבר בבחינת 'אז ימלא שחוק פינו...' 'אז יאמרו בגוים...', אלא יראה וישתדל להישאר במדרגותיו הנעלות אותן רכש בימים הקדושים, ובוודאי יזכה לשנה טובה ומאושרת ברוחניות ובגשמיות כפי שהתפלל.

אלו הרי הם משתנים לבריות חדשות, ענייני גשמיותם מתנהלים בצורה אחרת, ואי אפשר להוציא מפיהם דיבור קל שיש בו חשש לשוה"ר ורכילות וכדומה.

והענין הוא, כי בראש השנה מתגלה דמותו הנכונה של איש הישראלי, שברצונו ובשורש נשמתו הוא רוצה להיות דבוק בחי עולמים, ומה שבמשך השנה אינו מתנהג בהתאם, הוא רק מרוב היצר הבורע בקרבו שלא ינוח ולא ישקוט עד אשר יביאו על תאוות העולם השפל הזה ואל הבליו, אך כאשר הוא רק מתעורר לקול השופר, הרי הוא מתנתק מיד מכל הרגליו הלא טובים, ומדבק מחשבתו לרצונותיו האמתיים.

ענין 'כי חק לישראל הוא' דקאי על חקיקת הארת נשמות ישראל

ודבר זה אפשר לרמז בדברי הפסוק (תהלים פא, ד) 'תקעו בחודש שופר בכסא ליום חגנו כי חוק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב'. שמאחר והאדם מתעורר מקול השופר ביום חגנו, אז מתגלה החק לישראל, כלומר החקיקה והרושם שנמצא בשורש נשמת כל אדם מישראל, וחקיקה קדושה זו מתבטאת ביום זה בדמותה הראויה והנכונה, וממילא אין עוד בכל השנה יום כזה להיות ראוי ומתאים לקבעו כמשפט לאלוקי יעקב, כי רק ביום זה אפשר לדון את היהודי כאשר הוא במיטבו כראוי וכנוכן.

דברי התעוררות בענין תשובה אל ה'

אלי תשוב, כלומר אם תחזור בתשובה
בי תדבק".

ובענין הזה מצינו כתב להמהר"ל
(נתיב התשובה פ"ב) בלשונו
הזהב "אמנם עיקר הפירוש כי
התשובה מה שהוא שב אל הש"י בכל
לבבו ובכל נפשו, ודבר זה הוא סדר
העולם שהעולם הזה שב אל הש"י
ואין לו קיום מצד עצמו רק שהוא שב
אל הש"י אשר ממנו הוא נמצא ואליו
שבים כל הנמצאים, וזהו קיום שלהם
מפני שהם שבים אל הש"י וכו'.
ודוקא כאשר התשובה מתוך אהבה
שכאשר התשובה היא מתוך אהבה
אשר האהבה הוא הדבוק בו ית' לגמרי
כמו שנאמר לאהבה את ה' אלהיך
ולדבקה בו, לבך התשובה שהוא סדר
העולם שיהיה העולם דבוק בו יתברך
שיהיה לעולם קיום, ומפני כי אין
דביקות רק מבח אהבה לבך כאשר
התשובה היא מתוך אהבה דוקא
נחשבו לו הודונות כזכיות", עכ"ל"ק
(בדילוג לשון).

ובדבריהם למדנו חידוש גדול ועצום,
שיש בחלק ממצוות
התשובה ענין התקרבות ודביקות בה'.
ויש להבין דבר זה, כי הנה חז"ל
הקדושים הורינו (קידושין מ"ט:),
שהמקדש את האשה על מנת שהוא
צדיק, אפילו רשע גמור מקודשת,
שמה הרהר תשובה בדעתו. ומשמע
מדברים אלו, שרק הרהור תשובה קל
כבר הופך את האדם מרשע גמור
למדרגת צדיק, ולפי דבריהם ז"ל הרי

סוגיית מצוות התשובה למדרגותיה השונות

ומשבאנו לידיעת דרגת הטהרה
המושפעת על נשמתנו
בימים הנוראים, מן הראוי להתעמק
באופני ודרכי החזרה בתשובה שלמה,
בכדי שאכן נזכה להידבק ולהתקרב
בבורא כל עולמים.

והנה ידועים דרכי ואופני התשובה
שקבע הרמב"ם בהלכות
תשובה שלו, שיש בדבר זה כמה
חלקים כעזיבת החטא, וידידי דברים,
חרטה, ויעוין שם איך הוא מבאר כל
חלק בפרטות.

אולם בשו"ת נודע ביהודה (מהר"ק
או"ח חיים סי' לה) שם הוא מורה
דרך באריכות לבעל עבירה גדול ל"ע
שהיה חפץ לחזור בו מדרכיו הלא
טובים, ובין יתר הדרכותיו הוא כותב
לו חידוש נפלא, "ועיקר התשובה הוא
עזיבת חטא, וידידי דברים בלב נשבר,
חרטה בלב שלם, התקרבות
והתלהבות לאהוב את הבורא, והיינו
תשובה שישב אל ה' וירחמהו, וישב
אל ה' היינו שידבק בו, אבל שאר
דברים תענית וסיגופים אינם עיקרים".

ובאמת מצינו כן בהלכות תשובה
להרמב"ם (פרק ז), וזל"ק
"גדולה תשובה שמקרבת את האדם
לשכינה שנאמר שובה ישראל עד ה'
אלהיך, ונאמר ולא שבתם עדי נאם
ה' ונאמר אם תשוב ישראל נאם ה'

כג דברי התעוררות בענין תשובה אל ה'

הדביקות אינו מידת חסידות גרידא, כי אם חלק יסודי מעיקרי התשובה.

והענין יובן בהקדם התעמקות בלשונו וזהב של אדוננו הרמב"ם ז"ל, שפתח את הלכות תשובה שלו (הלכות תשובה א, א) בזה הלשון "כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה, אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה, כשיעשה תשובה וישוב מחטאו, חייב להתודות לפני הקל ברוך הוא, שנאמר איש או אשה כי יעשו וגו' והתודו את חטאתם אשר עשו, זה וידוי דברים, וידוי זה מצות עשה". ובעצם דינו זה, נחלקו בו רבותינו הראשונים ז"ל, אם חלק הוידוי הוא אכן תנאי מעכב במצוות התשובה או לא.

אולם יש להבין מה הוא הלשון 'כשיעשה תשובה', כי לשון זה משמע, שרק באם ירצה האדם לחזור בתשובה אז מומלץ שיעשה כך וכך, בזמן שחובת גברא היא על כל בעל עבירה לחזור בתשובה שלמה. כן יש להבין את מטבע הלשון שחייב להתודות לפני הקל ברוך הוא, כשבלשון זה משתמש הוא ז"ל פעמים מספר בהלכות תשובה, ועלינו לדעת מה רצה להדגיש בזה.

תרי גווני תשובה

והענין יובן, כי אצל האדם ההמוני מתפרש ענין התשובה כהתפייסות שנתית גרידא, אותה

שעליו לעבור עוד תהליך ארוך וממושך, עד שיזכה להתקרבות והתלהבות לאהוב את הבורא, ודבר זה הרי אינו ענין שאפשר להשיגו ברגעים בודדים.

עוד יש להבין, שבאם כנים הדברים שבהרהור קל אפשר להשיג מדרגת צדיק, אז למה אם כן צריכים לכל העבודה של עשרת ימי תשובה, והלוא ברגע אחד אפשר להיהפך לצדיק גמור. ורבותינו הראשונים יישבו קושיא זו, כי מה שהוא נקרא צדיק, זה רק על מכאן ולהבא, אך כל עוונותיו שהוא נושא עליו ממה שעבר עד היום, ברור שעליו לשוב עליהן במר נפש, עד שיסירו מעליו כל הבגדים הצואים וילבש מחלצות.

המעלה העליונה בעבודת התשובה זה רק כשהשב מתבונן לפני מי הוא חוזר בתשובה

אך יש להבין ולבאר ענין ההתקרבות וההתדבקות בהקב"ה, שכפי שנשמע מדברי הנודע ביהודה הרי הוא כתנאי המעכב את התשובה. והאמת יורה דרכו, כי על ענין הדביקות מקרא מלא דיבר הכתוב (דברים ל, ב, כ) "ושבת עד ה' אלוקיך ושמעת בקלו ככל אשר אנכי מצוך היום אתה ובניך בכל לבבך ובכל נפשך וגו' לאהבה את ה' אלוקיך, לשמע בקולו, ולדבקה בו, כי הוא חייך וארך ימך". והרי לנו, כי ענין

דברי התעוררות בענין תשובה אל ה'

ראינו בני עליה והמה מועטים, כי מעטים הם אותם שבשעת חזרתם בתשובה הם מכירים בעצמם שעומדים לפני הקל ברוך הוא, והם מוסרים כעת בפניו דין וחשבון מדוקדק על כל מה שעשו במהלך השנה.

וההבדל בין שני סוגי תשובה אלו, אפשר להבחין על נקלה

בימים שאחרי הימים הנוראים. שזה שזכה לתשובה אמיתית ושלימה, הוא משנה את דרכיו הלא טובים מן הקצה אל הקצה, ובקרב הימים הוא נשתנה מן הקצה אל הקצה. לא כן הוא אותו בעל תשובה פחותה, שרק כעבור ימי הדין הוא חוזר להרגליו הקבועים, 'ועולם כמנהגו נוהג מיום כיפורים זה עד יום כיפורים הבא עלינו לטובה...'

ונמצא, כי ישנם שני מדרגות

בתשובה. האחת היא תשובה פחותה שאינה כוללת חשבון הנפש ופשוש המעשים, ובעיקרה היא נטולה כל התבוננות שעסק התשובה הוא מול הקב"ה בכבודו ובעצמו, ועל בעל תשובה כזה נפסק בגמרא, שקידושו קידושין שמא הרהר תשובה בלבו. אולם מכאן ועד לכנותו "בעל תשובה" הדרך רחוקה עד למאוד.

ובדברים האלו מצאנו בספר מנחת חינוך על מצוות התשובה

(מצוה סד - אות ב), שכתב בזה הלשון "אם כן מצות עשה זו הוי כהרבה מצוות מהתרי"ג שכתב הרמב"ם בספר

עורכים מדי שנה בהגיע ימי הדין, ומעבר לבקשת הסליחה והמחילה אין כלום. אדם מסוג כזה לא עצר לרגע טרם ניגש לבקש את סליחתו להתבונן ולפשפש במעשיו במה הוא יכול וצריך להשתנות, ובאם יעוררהו שלפי הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה, הרי שעליו לקבוע את מרבית שעותיו ללימוד התורה, אז לא מיבעי שבימים טרודים לא יאבה לשמוע על כך, אלא שאפילו בימים פנויים הוא יאות להקדיש כמחצית שעה ללימוד התורה, ותו לא. וברור, שתשובה כזאת אינה נכנסת בגדר של תשובה ראויה.

ודבר זה בא הרמב"ם ללמדנו, שהתשובה הראויה והרצויה,

מחייבת את ענין הווידוי הכולל חרטה עמוקה הבאה מתוך התבוננות ופשוש המעשים על העבר, ועי"ז יבוא להעיקר שהוא קבלה חזקה ואיתנה על העתיד. ולהתבוננות נכונה כזו אפשר לזכות רק באם יודע האדם, כי שבא לחזור בתשובה הרי הוא עומד לפני הקב"ה בכבודו ובעצמו ומתחרט לפניו על מה שעשה, ואזי הוא מתכוון, שכאשר ישאלוהו מדוע לא ניצל את כל שעותיו הפנויות ללימוד התורה, הוא יצטרך לספק על כך תשובה נכונה (שמיום והלאה יתרבה עתותיו ללימוד התורה"ק וכו').

ועל חזור בתשובה מסוג זה התכוון הרמב"ם באמרו 'כשיעשה תשובה', כי בעשיית תשובה ראויה כזו

כה דברי התעוררות בענין תשובה אל ה'

עסק התשובה כי עומד הוא לפני הקל ברוך הוא. לתשובה מסוג זה צריכים להסכמה והחלטה חזקה בלב לגשת לסוגיית התשובה זו מתוך רצינות וכובד ראש, ועל זה התכוון הרמב"ם ודייק בלשונו 'כשיעשה תשובה', כי כאמור מרבית החוזרים בתשובה רחוקים ממדרגה זו. ורק על תשובה מסוג זה כתב הנודע ביהודה, שענין התשובה הוא התקרבות והתלהבות לאהוב את הבורא, וישוב אל ה' היינו שידבק בו.

משמעות התשובה בפני הצדיקים שחיו תמיד בדביקות

ומסופר על מרן הנודע ביהודה ז"ל, שהיה עורך את תפילותיו וסדר תשובתו ביום הקדוש באופן מבהיל, עד שמנהג קבוע היה לו, שבעת שהתייצב לתפילת 'כל נדרי', היה משמשו כורך את רגליו ברצועה, וכך עמד על מעמדו בראש כפוף וגוו שחוח מכניסת יום הקדוש ועד לאחר תפילת נעילה, שאז היה משמשו מתירו ממאסרו. וברור, שהנודע ביהודה לגודל קדושתו לא היה בידו על מה לחזור בתשובה, אך הסיבה מדוע היה נוהג כך, כי כל כמה שהאדם זוכה למדרגות גבוהות בקרבת אלוקים, הרי הוא מבין יותר ויותר המשמעות העמוקה בלתי דין וחשבון לפני המלך הגדול והנורא מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא.

המצוות, שאינן מצוה לעשות או שלא לעשות, רק העשיה על תואר כך וכך נחשבת מצוה, כמו גירושין וטוען ונטען ודיני טומאת מת ושאר טומאות, עי"ש דדיני המצוה אם יעשה כך יהיה כך הוי מצוה. הכא נמי דהתורה אמרה אם יעשה תשובה יהיה על תואר כך להתוודות וכדומה, ולפרוט, ובכך תשובתו מקובלת, וזה הוי מתרי"ג מצוות. אבל אינו מבטל כלל שום מצוה אם אינו עושה תשובה, או בעשה ולא התודה לא שייך כלל לומר דביטל מצות עשה או לא קיים, ואינו דומה כלל לציצית, רק דזה הכל מצוה כמו גירושין ודיני טומאות ודיני נחלה, כן נראה ברור". ודעת שפתיו ברור מללו, כי תשובה במדרגתה הפחותה, כמעט ואינה נחשבת למצווה.

ובמאמר העולם ליישב את דברי הגמרא (ראש השנה ט"ז:) שאלו שבידם מחצה זכויות ומחצה עוונות תלויים ועומדים מראש השנה עד יום הכיפורים, וקשה, כי אם האדם עסוק בימים אלו במצוות התשובה, אז בזה גופא הוא מקיים מצוה, ואם כן הרי הוכרע כף המצוות לרוב. והיישוב על כך הוא, כי התשובה הפשוטה המורגלת בקרב המון העם, כמעט ואינה נחשבת למצווה, וכדברי המנחת חינוך.

אך הבעל תשובה הראוי הוא זה ששב מעוונותיו מתוך חרטה עמוקה הבאה מקירות לבו, ויודע ומכיר בעת

דברי התעוררות בענין תשובה אל ה'

**העסק התמידי בתורה ובעבודת ה'
כתנאי מקדים לזכות למדרגת
התשובה הראויה**

ודעת לנבון נקל, כי כל עוד והאדם רחוק מחיי דביקות בלימוד התורה ועבודת ה', אינו יכול להבין במה דברים אמורים, כי מושגיו רחוקים עד למאוד מחיים של התקרבות והתלהבות לאהוב את הבורא. ומי שאין לבו בוער בקרבו באהבת הבורא ובדביקות בו יתברך, לא ידע ולא יבין את זאת.

ובהלצה המסופרת על אותו אחד שרצה להפוך לאפיקורס רח"ל, אך כמה שניסה לא הגיע לכך, עד שביום אחד נודע לו על אחד שהצליח להגיע לאפיקורסות ה"י, וכמובן שמיהר עצמו להיפגש עם אותו אחד לברר איך משיגים תואר זה. אך כאשר הלה אך החל לשוחח אתו, והבין שבר שיחו אינו בקי כלל בשבילי המקרא והתלמוד, סיבר את אזנו מיד, שממנו 'אפיקורס' כבר לא יצא... כי הוא מקסימום בגדר בור ועם הארץ...

ואם האדם רוצה לצאת ידי חובת יהדותו בשיעור דף היומי ועין יעקב זה אולי יספיק כעילה על הספד עושה רושם בעת הלווייתו למנוחת עולמים - ותו לא...

ומעתה אין כל סתירה בין דברי הגמרא שבהרהור תשובה אפשר להיקרא צדיק, לבין מה שכתבו

ובענין שנאמר אצל משה רבינו (במדבר יב, ג) 'והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה', ונדחקו בזה כל מפרשי המקרא, איך היה יכול משה להתנהג כל כך במידת הענווה, בו בזמן שידע בעצמו את גודל מעלותיו המיוחדות שדיבר ה' אתו פנים אל פנים וכו'. אך הענין הוא, כי הא גופא דזכה למדרגות כה רמות בקרבת אלוקים, זכה להבין על נכון המשמעות של גדלות הבורא במושגים נעלים יותר מכל אדם אשר על פני האדמה, ודבר זה הוא שהביאו לפסגת השלמות בהכרת שפלות עצמו, ולכך זכה לשלמות במידת הענווה.

ועל דרך זה מפורש מה דאיתא בגמרא (ברכות כח:), "שכשחלה רבי יוחנן בן זכאי נכנסו תלמידיו לבקרו, כיון שראה אותם התחיל לבכות, אמרו לו תלמידיו נר ישראל עמוד הימיני פטיש החזק מפני מה אתה בוכה, אמר להם וכו', ולא עוד, אלא שיש לפני שני דרכים אחת של גן עדן ואחת של גיהנם, ואיני יודע באיזו מוליכים אותי". והתמיהה ידועה, וכי לא הכיר רבן יוחנן בן זכאי במעלת עצמו עד שלא ידע באיזה דרך מוליכים אותו. אך ההסבר הוא כמבואר, כי דייקא בהיותו כה דבוק בבורא כל עולמים, הפחד שלו גבר פי כמה מכל אדם, מאחר והבין עד היכן מגיע עומק הדין לפני ארון האדונים.

דברי התעוררות בענין תשובה אל ה' כו

אחריו האם אכן זכה להגיע לדרגת צדקות, אלא רצתה בעל כזה שהעולם מחשיבו לצדיק, ואף אם אין אמת בגו, ואכן היא קיבלה חתן שהעולם מחשיבים אותו לכך... והרבי מקאצק סבר וקיבל, ונתרצה לגשת לנישואין. ובזה יובן דברי הגמרא הנ"ל, כי כוונת הגמרא המדברת על מדרגת צדיק, זה רק ביחס למה שהעולם מכנה צדיק...

ומסופר על הרה"ק מרן בעל יושר דברי אמת וצוק"ל, שכמליץ טוב ומלמד זכות על בני"י היה מכנה כל יהודי בשם צדיק, עד שבא אליו איכר פשוט ומגושם בבקשה שברצונו לבוא אתו בקשרי שידוכים, מששאל אותו הצדיק לפשר בקשתו התמיהה, הצטדק הלה, כי הלוא הרבי הוא צדיק, ואילו אני גם צדיק - לדברי הרבי, ובאם כן למה שהרבי לא יאבה להשתדך אתי. ויען אותו צדיק בפקחותו, כי נכון הדבר שגם אני צדיק ואף אתה צדיק, אולם אני חפץ להשתדך עם סוג הצדיקים שלי, ואילו אתה יכול להשתדך עם סוג הצדיקים שלך... ותרי גווני צדיק איכא...]

סוד נפילת אפים הוא שינוי מהות האדם

והנה כהיום נשתרש אצל הרבה מקהלות חסידים להקל באמירת תחנון על כל אמתלא שהיא. והאמת היא, שזה לא דבר חדש, כי בתקנות וועד ארבע ארצות מצאנו כבר, שחכמי אותו הוועד קבעו באחת

הרמב"ם המהר"ל והנודע ביהודה על מדרגת התשובה. כי אכן ברגע אחד אפשר להגיע למדרגת צדיק, אך מכאן ועד להגיע למדרגת בעל תשובה שגדול ממדרגת צדיק, וכאמרם ז"ל (ברכות ל"ד): "שבמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד", צריכים להתייגע הרבה בעסק התורה ומעשים טובים, ועל כן קבעו חז"ל עשרה ימים שלמים של תשובה ותיקון המעשים, וכולי האי ואולי יזכה האדם לחזור בתשובה נכונה וראויה.

[**ובדרך** צחות ניתן להסביר את דברי הגמרא הקובעת שבהרהור קל אפשר להיהפך לצדיק. וזאת על פי המסופר, כי כאשר הרה"ק מקאצק זי"ע בא בכרית הנישואין בזיווג שני, הוא נהיה לגיסו של הרה"ק בעל חידושי הרי"מ זי"ע, והנה לפני מעמד החופה התמהמה החתן ולא אבה לצאת מחדרו, וכאשר התאחזה השעה הלכו לברר אצלו מדוע בושש מלבוא, ויען ויאמר, כי יען שהכלה בחרה בו כחתן הוא מחמת שמחשיבה אותו לצדיק גמור, והאמת אינה כן, וגלל כן הוא חושש לקידושי טעות... וכמה שניסו סובביו להניעו ממחשבותיו אלו לא הועילו בידם, ומשראו שכל ההסברים אינם מתיישבים על לבו, ביקשו מהגיס בעל החידושי הרי"מ שישדלו לצאת לחופה. ואכן הוא בפקחותו הצליח להרגיעו ברגעים מספר, בטענו, כי זה שהכלה בחרה בו בתור צדיק, זה לא לאחר שבדקה

דברי התעוררות בענין תשובה אל ה'

שיתוודה דווקא בפיו כפי שייסד הרמב"ם בהלכותיו (ראה לשונו לעיל), או שבכהאי גוונא אמרינן דדברים שבלב הוי דברים, ומי שאינו מביע את ווידויו בפיו, ורק לבו מלאים במחשבות של ווידוי, האם יצא ידי חובת 'זהתודה את חטאתו'.

ובמדרש תהלים (מזמור מה) כותב בזה"ל "רחש לבי דבר

טוב, להודיעך, שלא יכלו להתודות בפייהם, אלא כיון שרחש לבם בתשובה, קבלם הקב"ה, וכו'. וכן בני קרח לא היו יכולין לומר שירה בפייהם, אלא רחש לבם בתשובה, ומיד קבלם. ולמה לא היו יכולין לומר שירה בפייהם, שאול פתוחה מתחתיהם ואש מלהטת סביבותם. וכן הוא אומר ואש יצאה מאת ה', תפתח ארץ ותבלע דתן, ותבער אש בעדתם. והיו בני קרח רואין שאול פתוחה מכאן ואש מכאן, ולא היו יכולין להתודות מפייהם. לכך, רחש לבי, וכו'". והרי לנו מדברי מדרש אלו, כי אפשר לקיום מצוות הווידוי על ידי הרהורי הלב.

אולם הרי בהמשך הפסוק נאמר 'אומר אני מעשי למלך וכו'

(עיי"ש המשך דברי המדרש, אבל עדיין פשטות הפסוקים במקומה עומדת) הרי לן שצריכים לומר ולהוציא בפה את ביטויי הווידוי בפה, וווידוי הלב בעלמא לא סגי (ויש מהאחרונים שרוצים לתרץ דדוקא דומיא דבני קרח שלא היה שייך להם לומר בפה כמו שמבואר

מתקנותיהם, שיש להיזהר ביותר שלא לזלזל באמירת תחנון.

ובאשר נבוא חשבון נגלה, כי כל זמן אמירת התחנון ביום רגיל אינו אורך כי עם רגעים מספר, ומצד שני היא תפילה מאוד גבוהה, ויש להבין מדוע אם כן מנסים כל הזמן להיפטר מזה.

והענין יובן, כי אמירת תחנון עניינה שינוי כללי במהות האדם, הסוד של תחנון הוא נפלה נא ביד ה', כלומר מסירות נפש. ובאם האדם שאמר תחנון אינו חל אצלו כל שינוי אחרי התפילה, אז באמת עדיף שידלג על תחנון, מאשר כן יאמר ולא יפעל שום שינוי בהתנהגותו. וכמובן שאין בדברינו משום נתינת היתר כל שהוא לזלזל באמירת תחנון, אך עלינו לדעת שאמירת התחנון היא דבר גבוה מעל גבוה.

ועל כל פנים יש להשתדל, שלכל הפחות התשובה שאנו עורכים בימי ר"ה ויוה"ק תהיה כמה שיותר בצורתה האמתית, ובכך נוכל גם כן לתבוע צרכנו בנוסח 'איני זז מכאן עד שתעשה צרכי כהיום הזה'.

חלק הווידוי בפה צריך שיבוא מעומק הלב

והנה, בכל הנוגע לחלק הווידוי שבמצוות התשובה, נחלקו בזה הראשונים, האם הדבר מעכב

ותירצו, כי הרי כל דברי השירה הזאת לא נאמרו לפי תכנון מראש, אלא שמרוב התרגשות והתלהבות עלה בלבם שיאמרו שירה, ואז תוך כדי התלהבותם לא עצרו כח, ובכת אחת פרצה התרגשותם החוצה, ובאהבה שמקלקלת השיר"ה הביעו את התפעלותם מגדלות הבורא תוך שאגה אדירה שבקעה ממעמקי הלב 'מי כמוכה באלים ה'', ורק לאחר מכן המשיכו בסיפור הדברים.

ועל זה הדרך מתאמרא משמי' דמרון קדוש ה' המגיד הגדול ממעזריטש זיע"א לפרש את סדר המקראות במזמור ברכי נפשי (תהלים קד), שכאשר דוד המלך היה מסדר את שבח הבורא, ומנה על הסדר את חסדיו והנהגתו המופלאה בעולמו ועם בריותיו, התפרץ באחת והכריז את הפסוק 'מה רבו מעשיך ה', כולם בחכמה עשית, מלאה הרץ קניינך', ורק לאחר מכן המשיך בתיאור נפלאות הבורא זה הים גדול וכו'.

ומעתה נתנה ראש ונשובה לסוגיית מצוות הווידוי, כי הגם שצריכים להתוודות בפה אבל עוד צריכים להרהור הלב, דהיינו שאם סדר הווידוי נובע ובא מקרב איש ולב עמוק, ובל העשתונות נתונים עמוק בשברון לב ובחרטה נמורה על כל המעשים הלא טובים, אז הווידוי חשוב ומקובל ומרוצה לפני הקל ברוך הוא, ואדם כזה יכול להיות סמוך ובטוח, כי בסופו של דבר יעזוב רשע דרכו

בהמדרש או חולה מסוכן הנוטה למות מהני הרהור בלב).

וכדבר הזה נחבטו הראשונים גם בעבודת התפילה, האם חייבים להתפלל דווקא דרך הפה, או שמא יוצאים ידי חבות התפילה גם בהרהור הלב, וכפי שדרשו חז"ל (ספרי עקב פסקא ה) על הפסוק (דברים יא, יג) ולעבדו בכל לבבכם, וכי יש לו עבודה בלב, הא מה תלמוד לומר ולעבדו בכל לבבכם, זו תפלה. והרי, שמצוות התפילה היא בלב.

והענין יובן, שבודאי ווידוי צריך להיות בפה, אבל במהות הדיבורים שמוציאים מהפה, ישנם שני סוגי דיבורים, יש את הדיבורים הרגילים שהאדם מוציא מפיו בכל דבר וענין, אולם קיים גם דיבור מסוג שונה לגמרי, הוא המה הדיבורים שבוקעים ויוצאים מעצמם מתוך מעמקי הלב מבלי לסדרם ולתכננם מראש.

ועל דרך שפירשו חסידי קמאי את סדר המקראות בשירת הים, שתוך כדי שעם ישראל מגולל את כל המאורעות שבקריעת ים סוף כסדרם, ותוך כדי פסוקים אלו פצו ואמרו את הפסוק מי כמוכה באלים ה', ואחר כך המשיכו בהמשך השתלשלות העניינים, נטית ימינך, וכן הלאה. ויש להבין, למה סידרו פסוק זה באמצע סיפור הדברים, בזמן שלפי סגנון ויופי המליצה היה יותר לסדרו בסיום אמירת כל השירה.

דברי התעוררות בענין תשובה אל ה'

מפיהם, ואנו רואים, שתשובתם התקבלה, והתקיימה בהם מוריד שאול ויעל, שזכו לצאת ולעלות מעומק השאול עלי ידי הרהורי התשובה שלהם.

ורמזו נוסף טמון באמירת מזמורי בני קרח, כי על האדם לתאר לעצמו טרם גישתו למצוות תקיעת שופר, כאילו קרקע פעור בפניו, שאול פתוחה מכאן ואש מכאן, ואין לו כל מנוס מלהתחרט על מעשיו ולהודו לתשובה ותיקון המעשים, ובאופן כזה בוודאי לרחמים ולרצון סדר תקיעותנו.

**כשהאדם מתפלל למען כבוד שמו
יתברך אין כל מלאך יכול לעכב
את קבלת התפילה**

ומדי עסקנו בהכנה הרבה לקראת ימי ראש השנה הבאים לקראתנו לשלו, מן הראוי להסמיך מאמרם של צדיקי קמאי על הפסוק הנזכר 'רחש לבו דבר טוב אומר אני מעשי למלך'. כשהיו ממשילים את הענין להתפילות בימים הנוראים, שהעצה היעוצה לכל איש ישראל, לבקש ולהתפלל בימים אלו למען כבוד שמו יתברך, ואז אין כל מלאך ובריה יכולין לעכב את קבלת התפילות.

והמשילו את הענין לאדם שהופיע בשערי ארמון המלוכה, ובקשתו בפיו כי רוצה לבוא אל המלך להתחנן לו על מצוקה מסוימת העוברת עליו, וכי רק בידי המלך

ואיש און מחשבותיו, וישב אל ה' וירחמהו. אולם אם ההכנה לאמירת ווידוי זה מתבטא אך ורק דרך העיון בדברי כל מפרשי התפילה, אך לבו רחק ממנו, אז למה נחשבת המצווה הזאת, ומה טעם יש בה.

**העבודה של תקיעת שופר לעורר
את הלב עד שהדברים יבואו לידי
ביטוי בפה**

וכאמור, ההבחנה הנכונה אם הלב אכן רוחש דברים טובים, ואם הרהורי החרטה והתשובה הם כנים ואמתיים, ניתן להיווכח על ידי אמרי פיו, ולבדוק באיזה אופן הם נאמרים, ואם אומר הוא מעשיו למלך, ומתוודה על חטאיו מתוך הכנעה ושברון לב, שאז מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו, שהוא עסוק בתשובה נכונה וראויה.

ולתעוררות הלב לתשובה אמתית
אפשר לזכות על ידי קול השופר הבוקע ועולה מעמקי הלב, וזוהי העבודה בתקיעת שופר של ראש השנה, להתעורר את עומק לבבו באופן הראוי לתשובה ולפשפוש המעשים כנכון.

ולזה תיקנו קדמונו ז"ל לומר לפני סדר התקיעות את המזמור של בני קורח. כי כמתואר במדרש הנ"ל עסקו הם בחלק הווידוי שבלב, כי ראו לפניהם שאול פתוחה מכאן ואש מכאן, ולא היו יכולים להתוודות

דברי התעוררות בענין תשובה אל ה' לא

לפרש ההבדל, כי אם האדם ניגש בתפילותיו בראש השנה לפי ההתבוננות הראויה, שביום זה מתגלה הציון והרושם הקדוש החקוק בנשמתו, וזוכה להתקרב להקב"ה בבחינת בן המתחטא לפני אביו, או אז הוא יכול לבקש כל מה דבעי בכל התוקף בנוסח של חוני המעגל. אולם אם הוא מגיע רק בדרגת העבד הניגש אל המלך, ישנה טענה ניצחת כנגדו 'אי מלכא אנא, אמאי לא אתית עד הכי', וכפי שטען אספוסיינוס קיסר לרבן יוחנן בן זכאי (גיטין נ"ו).

גודל השעה של תקיעת שופר

ואסיים בדבר קצור בענין גודל כחה של תקיעת שופר. דהנה בסדר מנין התקיעות מצאנו בזה דעות מחולקות (וטור"ע או"ח סי' תקצ"ב) בין רבותינו הראשונים הרי"ף והרבינו תם, ולדעת כולם רואים, שאין להוסיף על מנין התקיעות, וטעמם ונימוקם מבואר במקום, כי לא רצו להכביד.

והדבר טעון ביאור, כי באם קהילה אחת כן מעוניינת להוסיף על מנין התקיעות ואין הדבר מטריח עליהם, מדוע ייאסר עליהם להוסיף, וכי מה הדבר שונה מהמנהגים השונים שבקרב תפוצות ישראל, יש מהם מאריכים בפיוטים ויש מהם מקצרים, וכן הלאה כל קהילה וקהילה לפי מנהגיהם בכל עניני התפילה של הימים נוראים וכל ימות השנה, ומדוע

לסדר זאת, שאז שומרי המלך מסלקים אותו על אתר, כי אי אפשר להתקרב סתם אל המלך לבקש מלפניו על צרכים אישיים. לא כן הדבר כאשר האדם אומר לשומרי הפתח, כי דבר סתר לו אל המלך, וכי נושא הוא שליחות וסוד חשוב לטובת המלך, שאז כל השערים נפתחים לפניו לרווחה. והנמשל מובן, כי אם האדם מבקש מהקב"ה בראש השנה אך ורק צרכי עצמו, אז המלאכים הממונים על התפילות יכולים לסלק את התפילות חלילה לבל יתקבלו, אולם אם האדם מתפלל בעבור כבוד שמים ולמען התגלות כבוד מלכות בעולם, אז שערי השמים פתוחים לקבל ברחמים וברצון את תפילתו.

ובזה פירשו כמין חומר את דברי המשורר, רחש לבי דבר טוב, שהלב רוחש דבר ועצה טובה להארם, כי בעת תפילתו יאמר נא ישראל שמעשיו למלך, וכי כל דבר שהוא מבקש הוא מתכוון בזה לכבוד שמו יתברך, ואז שום מלאך לא יעצור בעד קבלת תפילותיו. והאמת היא, שרוב ככל התפילות של ראש השנה ניתקנו בעיקר על המלכת ה', ועל הדרך סדרו כבדרך אגב בקשות על ענייני גשמיות.

ההבדל אם אנו נחשבים כבנים או כעבדים

ובנוסף 'היום הרת עולם' אנו מבקשים מהקב"ה שיחוס עלינו 'אם כבנים אם כעבדים'. ואפשר

דברי התעוררות בענין תשובה אל ה'

וידועה מליצתו של הרה"ק בעל האמרי נועם זצוק"ל, שאמר לחסידיו שהופיעו בשערי בית המדרש לתפילת כל נדרי מתוך ארשת של רצינות וכובד ראש, והוכיח אותם הצדיק, כי ברצונו לבודקם בליל מחר לאחר שבירת הצום, האם נשאר באותו מורא שמים כבכניסתם ליום הקדוש, וכלשונו הזהב 'לאמיר איך זעהן מארגן ביי די בולקע"ס...!'

ואשרי לאדם שמבין ומאמין בכוחותיו העצומים בימי ראש השנה, ובדוואי שהדבר יעשה עמו את הטובה, ותפילותיו יעשו רושם, ויתמלא כל משאלות לבו לטובה.

ויה"ר שנזכה להתכונן לימים גדולים אלו מתוך הכנה והתבוננות ראויה, ונזכה להיפקד ולהיוושע בכתובה וחתומה טובה ולשנת גאולה וישועה, אמן.

אפוא יגרע ההוספה על מנין התקיעות, שדעת הפוסקים לאסור זאת.

אלא הטעם הנכון בדבר הוא, כי בוחן של תקיעות השופר רב ועצום הוא, ואין אתנו יודע עד מה כמה מהפכות אדירות התקיעות פועלות בשמים, ומשום כך הקפידו הפוסקים שלא להוסיף על מנינם המדויק, כי כידוע שכל דבר בעל כח כביר אין להפריז בכך על המידה ואין להשתמש בזה יותר מדי.

וישמע חכם ויוסיף לקח לדעת עד היכן הדברים מגיעים, וכשמוע קול השופר ייעור ויתעורר מתרדמתו העמוקה, וישכיל לנצל את הכוחות המרובות שישנם לפניו בשעה נעלה זו, להתקרב ולהידבק בחי עולמים מתוך חזרה בתשובה אמתית, ומתוך קבלה חזקה על להבא לשפר ולהיטיב דרכיו אף לאחר עבור הימים הנוראים.

עבודת הכהן הגדול ביום הכפורים

עבודתם לפני הבורא ית', והיתה זו עבודה הבאה מכל ישראל כאחד.

וזהו מה שדרשו רבותינו זכרונם לברכה במדרש, 'בזאת יבא אהרן אל הקדש בזכות ישראל שנקראו זאת, שנאמר 'זאת קומתך דמתה לתמר'. כי בבא הכהן הגדול אל הקודש נשתתף עמו כח כל ישראל להעלותם יחדיו עמו בעבודתו לפני ה'.

והנה מן הראוי להתבונן עבודה זו היאך היא, וכיצד נכללו כל ישראל בעבודת הכהן הגדול, אשר ענין זה הוא יסוד ופינה להבין כל עומק ענין יום הכפורים.

פסול הקרבן מכה הבעלים

ולהבין עומק דבר זה, נקדים את דברי הגמרא (גטין נד:), אשר למדו חז"ל את ההלכה אשר עד אחד נאמן באיסורין מהכהן הגדול ביום הכפורים. כי אם תאמר שאין עד אחד נאמן, אם כן נמצא שאין שייך פיגול בפר של יום הכיפורים, שהרי אין שום אדם שיעיד על פיגולו זולת הכהן הגדול שהיה לבדו בהיכל, ואם הוא

ידוע הדבר אשר עבודת יום הכפורים כולה היתה מוטלת על הכהן הגדול, ככתוב 'וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא את ידיו לכהן תחת אביו'. ורבים מישראל היו מתאספים לזון עיניהם מעבודתו הגדולה של הכהן הגדול, וכמו שאנו מזכירים בסדר העבודה 'והכהנים והעם העומדים בעזרה'.

והנה לפי הנראה לעינים היה הכהן הגדול בלבד עובד את עבודת הקודש ומכפר על ישראל, וישראל רק מסתכלים במעשיו ואין להם שייכות לעבודתו. אבל אין הדברים כן, אלא כל ישראל היה להם חלק בעבודתו הגדולה, ונשתתפו כולם בכל מעשיו. והדבר מוכרח מעצמו, כי הרי הכהן הגדול הוא בא בשליחותם של ישראל לכפר עליהם לפני ה', והקרבנות שהקריב לא היו אלו קרבנותיו שלו, כי אם הקרבנות של כל ישראל, וכמו שמפורש בתחילת פרשת עבודת יום הכפורים, 'ומאת בני ישראל תקח שני שעירי עזים לחטאת ואיל אחד לעולה', ועל כן מן ההכרח כי הכהן הגדול היה רק שליחם של כל ישראל לעבוד

עבודת הכהן הגדול ביום הכפורים

תבא לו מחשבה כזאת להפסיד בידים את קרבנו של האדם אשר הטריח עצמו להביא קרבן לפני ה'. אלא שכאשר לא הטיב האדם את דרכיו כראוי ואין תשובתו שלמה, אז על כרחו של הכהן באה לו מחשבת פיגול, ומכח הבעלים היא באה לו, וזהו פירוש הפסוק 'המקריב אותו לא יחשב לו', כי אם נזדמן כך שנתפגל הקרבן אות הוא כי המקריב לא יחשב לו, שלא חישב חשבוננו של עולם ולא תיקן את דרכיו ומפני כן אירע לו לכהן מכשול שכזה.

ולפי הדברים האלה יתבאר לנו, כי בבוא הכהן הגדול להעיד שנתפגל הקרבן על ידו אינו נחשב כעושה את עצמו רשע, כי אין האשמה תלויה בכהן, שאם נתפגל הקרבן אות הוא כי ישראל לא תיקנו את מעשיהם כראוי, והכהן גדול בא לעוררם כי באופן שכזה לא יתכן לעבוד את עבודת יום הכפורים, ומן הצורך להתעורר בתשובה ולהביא פר אחר ולעשות כל העבודות מחדש מתוך תשובה שלמה.

התקשרות הכהן והבעלים בהקרבת הקרבן

ועל פי דברים אלה נוכל להבין מעט ענין עבודת הכהן והבעלים בקרבן היאך הוא, אשר ראינו מכאן כי הכהן אינו עובד עבודתו לבדו אלא כל כוחו הוא מכח הבעלים המתקשר בו ובכח זה הוא עובד. ומן הצורך

אינו נאמן אין מי שיוכל להעיד על כן. וכיון שפשוט לנו הדבר שודאי דין פיגול שייך גם בפר יום הכפורים שהרי הוא בכלל כל שאר הקרבנות, על כן מוכרח הדבר שעד אחד נאמן באיסורין.

ותמהו הראשונים איך נוכל להאמין את הכהן הגדול, והלא הלכה ברורה היא שאין אדם משים עצמו רשע, ואי אפשר להאמין לאדם שעשה איסור, ואיך נאמין לכהן שפיגל את הקרבן.

אבל ביאור הדברים הוא, כי אם נתפגל קרבן יום הכיפורים על ידי הכהן הגדול, אין זה בא מכח הכהן גדול עצמו. כי איך יבא לאדם דבר שטות שכזה, בשעה שכל ישראל ממתנינים ומצפים לו שיקריב את קרבנם וירצה אותם לפני המקום, איך יתכן שלא תעלה מחשבה אחרת זולת להקריב את הקרבן חוץ לזמנו, אתמהה.

וביאור הדבר הוא כמו שאיתא בספה"ק ישמח משה (פרשת צו), על הפסוק 'ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו לא ירצה, המקריב אותו לא יחשב לו פגול יהיה'. שדקדק מה הוא לשון לא יחשב שלכאורה אין לו משמעות.

וביאור, כי הוא אכן פלא איך יבא לכהן מחשבת פיגול, אחר שהוא עומד ומשמש לפני הבורא, ומקריב את קרבנותם של ישראל, איך

וכח זה של מסירות נפש נשאר
בכהנים בכל הדורות. כי הכהן
היה איש מורם מעם, והמקריבים את
הקרבנות היו באים כשעוונות רבים
בידיהם, והכהן היה צריך להתעסק
בכל עניינים אלו שאינם ראויים,
שודאי היה לו צער גדול מדבר זה,
ואף על פי כן הסכים להכניס עצמו
בענין זה ולכפר על האיש הבא
להקריב.

התקשרות הנשמות בעבודת הכהן

נמצא שבעת הקרבת הקרבן היו
באים גם הבעלים וגם הכהן
בכח מסירות נפש, הבעלים מוסר את
גופו לשחיטה תמורת הקרבן, והכהן
לעומתו מוסר את נשמתו ונכנס
להתעסק בדברים שאינם לפי מדרגתו,
הכל כדי לטהר ולזכך את ישראל
מעוונותיהם.

ובשעה זו נתחברו הכהן והבעלים
יחדיו, כי עד עתה היה
פירוד בין הגוף לנשמה, כי הגוף
מכסה על הנשמה כנודע ומונע
מלגלות אור הנשמה, וכל ענין הגוף
הוא מפריד בין הנשמות, כי נודע אשר
מחצב כל נשמות ישראל הוא אחד,
ורק הגוף מחלקם לכמה וכמה גופים,
אבל אחר שייכנע כח הגוף אז יתאחדו
כאחד כל נשמות ישראל.

ועומק ענין זה הוא מתבאר בתניא
(פרק לב), וזה לשון קדשו,
והנה על ידי קיום הדברים הנ"ל

להבין התקשרות זו של הכהן
והבעלים היאך הוא.

וביאור הענין, כי נודע אשר בעת
הקרבת הקרבן צריך המקריב
להרהר בדעתו כי כל מה שנעשה
בקרבנו היו צריכים לעשות לו, וכך
צריך שיחשוב בשחיטת הקרבן
ובזריקת דמו ובהקטרתו כי הכל מן
הדין היה צריך לבא עליו.

ועל ידי מחשבה זו שהוא מחשב, אז
נכנס כח המחשבה ההיא
בקרבנו, ועולה היא לריח ניחוח לפני
הבורא יתברך יחד עם הקרבן שהוא
מקריב. נמצא אשר התקשרות הבעלים
בקרבנם הוא ענין מסירות נפש,
שמחשב בדעתו כי היה צריך למסור
נפשו תמורת הקרבן, וכח מסירות
נפש זה הוא נכנס בקרבנו ועולה עמו
לריח ניחוח.

והכהן לעומתו גם הוא בא בכח
מסירות נפש, כי כל קדושת
הכהנים הוא מכח אהרן הכהן שמסר
נפשו על ישראל, ועשה להם את
העגל כמפורש בפרשת כי תשא,
ומבואר במדרשי חז"ל שעשה כן
מפני שראה שהרגו את חור וחשש
שאם יהרגוהו גם הוא לא יהא להם
תקנה לישראל אחר שיהרגו כהן
ונביא, ועל כן מסר נפשו והסכים
לעשות דבר חמור שכזה, והסכים
שיכתב בתורה לזכרון עולם על אשר
עשו את העגל אשר עשה אהרן, הכל
כדי להציל את ישראל.

עבודת הכהן הגדול ביום הכפורים

טבעו של הגוף הוא ענין הפירוד, לפי שהגוף כל עניינו הוא לרדוף אחר תאוותיו, וזה מראה שכל מחשבתו הוא על עצמו איך ייטב לו יותר, ואם היה מחשב גם על אחרים לא היה להוט כל היום אחר הנאותיו ותענוגיו. נמצא שכל עניינו של הגוף הוא הפירוד.

ולעומת זה כל הנשמה היא אחדות, וכמו שנתבאר כי הנשמות שרשם אחד, ואדם אשר נתגבר אצלו ביותר כח נשמתו אז אפשר לראות שמחשבתו נתונה ביותר על חברו, והוא מיצר בצרת חברו ושמח בשמחתו, ויכול להעלות חברו יחד עמו בהתקשרותו עמו.

ובזה יתבאר מה שאמרו בגמרא (כתובות עז:), שהיה מין חולי הנקרא בעלי ראתן, שהוא מין צרעת, והאמוראים נזהרו מאד מלהתקרב עם אותם חולים, ולא אכלו אפילו ביצים של אותו מבוי שהיו בו חולים כאלו. אבל רבי יהושע בן לוי היה מתחבר עמם יחדיו לעסוק בתורה.

וביאור הדברים הוא, כי ידוע מה שאמרו בגמרא (ערכין טו:), שהנעיסים באים על לשון הרע. וטעם הדבר כי הנגע הוא חולי המדבק, והוא בא במדה כנגד מדה, שהמדבר לשון הרע הוא מונע התדבקות נשמות ישראל באהבה זה עם זה, ונותן פירוד ביניהם. והיינו שהמדבר לשון הרע מגביר כח הפירוד הוא כח הגוף,

להיות גופו נבזה ונמאס בעיניו רק שמחתו תהיה שמחת הנפש לבדה הרי זו דרך ישרה וקלה לבא לידי קיום מצות ואהבת לרעך כמוך לכל נפש מישראל למגדול ועד קטן. כי מאחר שגופו נמאס ומתועב אצלו והנפש והרוח מי יודע גדולתן ומעלתן בשרשן ומקורן באלקים חיים. בשגם שכולן מתאימות ואב אחד לכולנה ולכן נקראו כל ישראל אחים ממש מצד שורש נפשם בה' אחד רק שהגופים מחולקים'.

והנה עתה בעת שמסרו הבעלים את נפשם והכניעו את גופם על ידי הקרבן, עתה בא הכהן ומאחד את נשמותיהם ומגלה כי כל הנשמות אחד הם, וכל ישראל ערבים זה לזה, ולכן מחוייב הכהן להתעסק עם נשמת כל אחד מישראל להעלותו בכל מצב שיהיה.

ואמנם לצורך דבר זה מוכרח אשר גם הבעלים ישתתפו בעבודת הקרבן להכניע לגמרי את גופם על ידי ההתבוננות כי הכל היה צריך לבא לו, ואם לא יעשה האדם חלקו להכניע ולמסור את גופו הוא פוגם בכל עבודת הכהן שאינו יכול לאחד נשמתו עמו, ומזה חלילה בא ענין הפיגול בקרבן.

הגוף הוא פירוד והנשמה אחדות
וביותר עומק בענין זה של הגוף והנשמה, יתבאר כי כל

וביאור הענין הוא, כי המיתה עניינה להפריד הגוף מן הנשמה, כי כדי שתוכל הנשמה להתדבק ביוצרה ובשרשה מוכרחת היא לצאת מן הגוף, כי הגוף הוא כח המפריד וכמו שנתבאר למעלה ומונע מן הנשמה להתקשר בשרשה, על כן בבא העת אשר הנשמה צריכה לחזור למקומה בהכרח שתיפרד מן הגוף ואז תבא לתיקונה.

אבל רבי יהושע בן לוי שכל ימיו היה מגלה את כח הנשמה בעודה בתוך גופו, אזי אל היה לו צורך במיתה, כי גופו יכול לעלות לגן עדן יחד עם נשמתו ואין הגוף מונעו מזה שתתאחד נשמתו עם שרשה.

שלוחו של אדם כמותו

וביותר עומק בענין זה של התאחדות הנשמות בעת הקרבת הקרבן, וענין מה שהכהן מעלה את עמו בהתקשרותו את נשמת הבעלים. הנה נודע שהכהנים הם כעין שלוחים של הבעלים, ונסתפקו בגמרא (קידושין כג:) אם הם שלוחי דרחמנא או שלוחי דידן, אבל מכל מקום יש בהם ענין שליחות.

וביאור ענין שליחות הוא, אשר נודע כי שלוחו של אדם כמותו. והיינו אשר השליח נעשה כולו מאוחד במשלה, עד שכל חלות שביכלתו של המשלה להחיל ואין אדם אחר יכול לעשותו, הרי השליח יכול לעשותו

ומסתיר ומעלים על הנשמה. ולכן מדה כנגד מדה בא לו חולי המדבק, המורה כי הוא פגם בהתדבקות נשמות ישראל זה בזה, וכח ההתקשרות והתדבקות שהיה לו נתן על ידיו כח לחלק הרע ובא על ידי כן חולי המדבק.

והנה כל האמוראים נזהרו מאד מאותם אנשים, כי חששו שלהתקרב ולהתחבר עמם יזיק להם, כי אם אין להם כח להעלות אותם אנשים, אז אדרבה על ידי ההתחברות עמם יבאו לידי היזק, וכמו הכהן שבא להתחבר עם נשמת מקריב הקרבן, אשר אם לא תיקן את מעשיו היה בא הכהן חלילה לידי מחשבת פיגול. וכל זה מאחר שהגוף העכור מונע מן הנשמות להתדבק ולהתקשר כאחד.

אבל רבי יהושע בן לוי בכוחו היה לגלות קדושת נשמות ישראל השוכנות בתוך הגוף של אותם בעלי ראתן, ונתחבר עמם לעסוק בתורה ולגלות אור נשמתם ולהכניע כח גופם, שזה ענין התורה הנקראת תושיה שמתשת כוחו של אדם כדאיאת בגמרא (סנהדרין כו:), והיינו שהתורה מכנעת כח הגוף ומגלה אור הנשמה, ואז נתחבר ונתדבק עם נשמותיהם והעלה אותם.

ומפני שכוחו של רבי יהושע בן לוי היה לקשר ולאחד הנשמות, על כן מצאנו בגמרא (כתובות שם) שנכנס בחייו לגן עדן עם גופו ולא נצרך למיתה כמו שאר האנשים.

עבודת הכהן הגדול ביום הכפורים

הוא קטר, וענין זה מבואר בזוהר הקדוש הרבה פעמים כי ענין הקטורת הוא לקשר ולאחד את הנפרדים, ועל כן ביום הכפורים שהיתה העבודה אז לקשר נשמות ישראל ולהעלותם היתה העבודה על ידי קטורת.

ואמנם מפני שעבודה זו היתה תלויה בכל נשמות ישראל, היה בזה עבודה מאד לכהן לאחד עמו כל הנשמות ואיש לא יעדר, כי אם היה אחד שלא היתה תשובתו שלמה היה יכול להפריע את כל עבודת הכהן גדול, וכמו שנזכר למעלה בענין שאם היה הקרבן מתגלגל היה זה מפני שלא היתה תשובתם של ישראל בשלמות.

ולכן היתה כל עבודת הכהן גדול בהתעצמות גדולה, כמו שאנו רואים בגמרא שהיו צריכים לעשות כמה טצדקי שלא יבא הכהן גדול לידי מכשול, והיה נייעור כל הלילה ועושים לפניו כמה דברים שלא יישן, כגון שקוראים לו בדברים המושכים את הלב ומראים לפניו קידה ושאר דברים שנזכרו בגמרא, ולכאורה הוא פלא מה החרדה הגדולה הזאת ומפני מה חששו כל כך שיבא לידי מכשול. אבל האמת כי היתה כאן עבודה קשה מאד להתאחד עם נשמות כל ישראל, אשר כמו שנזכר למעלה היו האמוראים נזהרים שלא להתדבק עם אנשים כגון אלו, ורק רבי יהושע בן לוי הכניס עצמו לעסק שכזה, וגם כאן היתה חרדה גדולה על הכהן גדול

מכיון שנעשה כמשלח ממש. וכגון לקדש את האשה אשר אין שום אדם שיוכל לקדש למשלח בלתי הוא עצמו, ועתה נעשה השליח כמשלח ממש והוא יכול לעשות כל מה שעושה המשלח.

ועל כן הכהן בשעה שהוא עושה שליחות הבעלים הוא נעשה ממש כבעלים עצמו, וזה הוא ממש ענין התקשרות הנשמות אשר נזכר כי הנשמות בשרשם אחד, כן גם כאן נעשה הכהן אחד עם הבעלים להעלותו עמו במעשה ההקרבה, אשר הקרבה הוא מלשון קירוב, כי הכהן מקרבו לבורא ומעלהו.

עבודת הכהן הגדול ביום הכפורים

והנה כל הענין שנתבאר בענין כהן ואיש פרטי, כמו כן הוא עבודת הכהן הגדול ביום הכפורים, אשר היה צריך להעלות את נשמות כל ישראל עמו ביום גדול זה, ולקשרם ולחברם ולקרבם לפני ה'. כי ישראל הם היו צריכים לעשות חלקם, דהיינו למסור את נפשם ולשבר כח גופם לפני הבורא, ולענות גופם ביום הכפורים שיוכל להתגלות אור נשמתם, ואז היה בא הכהן הגדול ובעבודתו היה מאחד כל נשמותיהם ומקשרם עמו.

וזה ענין הקטורת ביום הכפורים, שהיו מקטירים לפני ולפנים יתר על שאר ימים, אשר נודע כי הקטורת הוא מלשון קשר, כי תרגום קשר

עבודת הכהן הגדול ביום הכפורים

לט

עם פחותים ורשעים להעלותם, ואם לא היה יכול לעשות עבודתו כראוי היה ניזוק, וכמו האמוראים שהיו חוששים להתדבק עם בעלי ראתן. כי עד שלא היה הכהן הגדול יכול לקשר עמו כל הנשמות ולגלות אור שורש נשמת כל אחד מישראל לא היתה עבודתו שלמה.

עבודת הכהן גדול מכוחו של אהרן הכהן

והנה כח כל הכהנים הגדולים הוא מכוחו של אהרן הכהן, כי הפרשה כולה של עבודת יום הכיפורים נאמרה על אהרן הכהן, וכמו שכתוב 'בזאת יבא אהרן אל הקודש', ורק בסוף הפרשה נזכר כי מי שיעמוד תחתיו מבניו יעשה גם הוא כן, הרי שכל כח העבודה ביום הכפורים הוא מכוחו של אהרן הכהן.

וכבר נתבאר למעלה ענין זה, כי אכן אהרן הכהן מסר נפשו על נשמות ישראל, וזה היה כשנכנס בעסק עמם לעשות את העגל, אשר אי אפשר לתאר גודל מסירות נפשו של אהרן הכהן שהיה מתעסק עם דבר שכזה, ולא עוד אלא שבתורה הקדושה נכתב לזכרון עולם שעשה אהרן את העגל, והוא נקרא על שמו כמו שנזכר בפסוק 'על אשר עשו את העגל אשר עשה אהרן'.

ואהרן הכהן מסר את נשמתו ונכנס עמם בעסק זה כדי להציל

בהתעסקו בדברים שכאלה שלא יבא חלילה לידי מכשול.

ובזה יתבאר מה שהיו משביעין את הכהן הגדול ואומרים לו 'משביעים אנו עליך במי ששיכן שמו בבית הזה שלא תשנה דבר מכל מה שאמרנו לך' כמו שנזכר בגמרא (יומא יח:), אשר למה היו חוששין כל כך להשביעו. ואמנם היו צריכים להשביעו מפני הצדוקים שהיו משנים ומקטירים קטורת מבחוץ ומכניסים לפנים, אבל הרי נזכר בגמרא שהצדוקים היו חוששים בפועל לעשות כשיטתם, וצדוקי אחד עשה כן והוכיחו אביו שמעולם לא עשו הם כזאת, כמו שנזכר כל זה בגמרא (שם). אבל הענין הוא כמו שנתבאר כי היה חשש גדול שלא תצליח עבודת הכהן מפני עבודתו הגדולה לאחד כל הנשמות קטנים עם גדולים, אשר זו עבודה גדולה מאד.

וגם מצאנו אשר בבית שני שימשו שלש מאות כהנים, לפי שחוץ מכמה צדיקים שהאריכו ימים הרי רובם לא הוציאו את שנתם, והוא דבר פלא אשר כמעט כל מי שנכנס לקודש הקדשים לא הוציא שנתו, וכי כולם קוטלי קנים היו. אבל כמו שנתבאר כי לא דבר קל היה זה, ולא היתה העבודה ביום הכפורים רק להיכנס לקודש הקדשים ולפזר הקטורת על הגחלים, אלא שהכהנים הגדולים היו מכניסים עצמם לסכנה גדולה להתעסק עם נשמות כל ישראל אפילו

עבודת הכהן הגדול ביום הכפורים

מטהרת טמאים ומטמאה טהורים. והוא דבר שהוא חק בלי טעם, אשר אען לך רשות להרהר אחריה. אבל אפשר לפרשו בדרך העבודה, כי הנה אהרן הכהן בשעה שעשה את העגל נתעסק בטומאה גדולה, וגם אמרו בגמרא (שבת פב.) שעבודה זרה מטמאה במשא כנדה. והנה אם אהרן הכהן לא היה מכניס עצמו בטומאה שכזו והיה נשאר לכאורה טהור, אז לא היתה תקנה לנשמות ישראל וכמו שנתבאר, ואם כן לא היתה עבודתו שלמה ולא היה טהרה כי אם טומאה.

ודוקא מפני שנכנס אהרן עמהם לעשות את העגל, ונעשה

טמא לכאורה, דוקא משום זה באה לו טהרה גדולה, ועד היום אנו קוראים בתורה 'כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם, מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו'. וכל טהרה זו הוא מכוחו של אהרן הכהן שהכניס עצמו לטומאה ועל ידי כן תיקן נשמות ישראל והעלה אותם והביא לנו טהרה גדולה זו יום הכפורים.

וזה הוא ממש ענין מטמא טהורים ומטהר טמאים שבפרה אדומה, כי הוא בא ללמדנו דרך עבודה זו שהטהרה הגדולה תבא מתוך הטומאה, וההתעסקות עם נשמות ישראל אשר לפעמים הוא לכהן כמו לטמא את עצמו, מזה יוכל הכהן להמשיך הטהרה הגדולה, ובלעדי זה לא יוכל להשלים עבודת היום כראוי.

נשמות ישראל מרדת שחת, כי הבין שאם יהרגוהו לא יהא להם תקנה על שהרגו כהן ונביא, ומפני כן מסר נפשו והסכים בנפשו שיבוא עליו מה שיבוא אבל הוא לא יתן את נשמות ישראל שלא יהא להם תקנה.

ונמצא שכל כח יום הכפורים הוא מכוחה של אותה מסירות נפש של אהרן הכהן, ובכל יום הכפורים מתעורר בכהן גדול הכח הזה להעלות עמו כל נשמות ישראל. ומפני כן ביום הכפורים שהוא יום סליחה ומחילה שנמחל להם עוון העגל לכן בו היתה צריכה להיות העבודה בכהן גדול דוקא.

מטהר טמאים ומטמא טהורים

והנה עבודת יום הכפורים יש לה שייכות עם מעשה פרה אדומה, והם דומים בהרבה דברים, כמו במצות פרישת שבעת ימים שהוא נוהג גם ביום הכפורים וגם בפרה אדומה ועוד דברים, וכמו שדרשו רבותינו ז"ל במסכת יומא על הפסוק 'כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות לכפר עליכם', ודרשו לעשות זה מעשה פרה, לכפר זה עבודת יום הכפורים. ומן הצורך להבין השייכות ביניהם.

ואמנם ביאור הדבר הוא שהרי פרה אדומה באה לכפר על מעשה העגל וכמבואר דבר זה באורך במדרשי תז"ל. והנה פרה אדומה

עבודת הכהן הגדול ביום הכפורים

מא

נדב ואביהוא גילו כח נשמות ישראל

להבין מדוע נזכרה יצירתו אחר בהמה
חיה ועוף.

וביאור הדבר כי אכן היצירה הנזכרת
בפרשת תזריע היא יצירת
הגוף, והיא אכן היתה אחר בהמה חיה
ועוף. אבל יצירת נשמתו נזכרת עוד
לפני כן, כי בתחילת פרשת שמיני,
נזכר ענין מיתת נדב ואביהוא אשר
נכנסו לקדש הקדשים להקטיר קטורת,
ושם מתו לפני ה' בשריפת נשמה וגוף
קיים. ובעניין זה נתגלה כח נשמת
האדם, אשר גם אם הגוף קיים אין לו
ערך בזמן פרוצה ממנו הנשמה, כי כל
חיות האדם הוא רק מנשמתו, והא
ראיה מנדב ואביהוא שנשאר כל גופם
קיים ורק נסתלקה נשמתם ומזה
נסתלקה כל חיותם. והרי נתבאר ענין
יצירת נשמת האדם בתחלת פרשת
שמיני, לפני שנתבאר בה ענין בהמה
חיה ועוף.

ובעומק הענין יותר כי נדב ואביהוא
גילו שורש נשמת ישראל
אשר הוא למעלה למעלה מן הגוף
המפריד בין הנשמות. ולכן הקטירו
קטורת שהוא ענין התקשרות הנשמות
זה בזה וכמו שנתבאר, עד שנתדבקה
נשמתם בשרשה ומתו לפני ה'.

והנה פרשת עבודת יום הכפורים
מתחלת בפסוק 'אחרי מות שני
בני אהרן בקרבכם לפני ה' וימותו',
ומן הצורך לבאר שייכות ענין זה עם
עבודת יום הכפורים.

וביאור הדבר, כי נדב ואביהוא הם
גילו לנו כח הנשמה. כי הנה
פרשת שמיני מסיימת בענין חיה ועוף
טמאים וטהורים ופרשת תזריע פותחת
בענין טומאת האדם בלידתו. וכתב
רש"י שם, 'אמר רבי שמלאי, כשם
שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה
ועוף במעשה בראשית, כך תורתו
נתפרשה אחר תורת בהמה חיה ועוף'.

והנה זה אמת שיצירת האדם היתה
ביום ששי אחר יצירת כל
בהמה חיה ועוף, אבל זה לא היה כי
אם יצירת גופו של האדם, אבל יצירת
נשמתו הלא היא מוקדמת לכולם, כי
ישראל עלו במחשבה, ומיד במחשבה
הראשונה שעלה בהקב"ה לברוא
העולם כדי לקבל תענוג מעבודת בני
ישראל, ממחשבה זו נתהוו כל נשמות
ישראל וכמו שמבואר דבר זה הרבה
בספרים הקדושים^ט. ואם כן מן הצורך

יט. וכן נתבאר בתניא (פרק ב) וזה לשון קדשו, 'ונפש השנית בישראל היא חלק אלוה
ממעל ממש כמ"ש ויפח באפיו נשמת חיים ואתה נפחת בי וכמ"ש בזוהר מאן
דנפח מתוכיה נפח פירוש מתוכיותו ומפנימיותו שתוכיות ופנימיות החיות שבאדם
מוציא בנפיתתו בכח: כך על דרך משל נשמות ישראל עלו במחשבה כדכתיב
בני בכורי ישראל בנים אתם לה' אלהיכם, פירוש כמו שהבן נמשך ממוח האב
כך כביכול נשמת כל איש ישראל נמשכה ממחשבתו וחכמתו יתברך'.

עבודת הכהן הגדול ביום הכפורים

מב

ועל כן בעבודת יום הכפורים שעניינה לאחד נשמות ישראל יחדיו, על כן נזכר בתחילת הפרשה ענין נדב ואביהוא אשר גילו לנו את כח נשמות ישראל, להורות לכהן גדול כי הוא בעבודתו צריך לגלות אור נשמות כל ישראל ולהעלותם ולקשר נשמתם לשרשה.